

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफस्कून) का
सदस्य संघर्षस्थाहरूलाई जारी गरिएको

एकीकृत स्वनियम माग्निर्देशन २०७८

नेफस्कून

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि.
Nepal Federation of Savings and Credit Cooperative Unions Ltd.

बचतका सेवाहरू

- १. नियमित बचत
- २. क्लैन्डीय तरलता बचत
- ३. ट्रैकेट चुनियन बचत
- ४. राईफाईसन बचत
- ५. कारोबार बचत
- ६. थेट्टिक बचत
- ७. आवधिक बचत
- ८. त्रिशेष बचत
- ९. तरलता संचिती बचत

नेपरस्कून तालिम तथा श्रोत केन्द्र

दृष्टिकोण: जागोजाना दृढ़ उत्तमात्मक विकास गरी जुगास्तरात्मक सेवाका सञ्चालनकार्य।

उपलब्धता:

- संस्थानात (In House) र जागोजानकालीन तालिमकार्यालय
- लाप्प्रूपीतात्मक विकास आवधिकारीया तथा जागोजानकार्य
- साकोस अभियानकालीन तालिमकार्यालय
- राईफाईसन तालिमकार्यालय र अन्यकालीन तालिमकार्यालय
- संशोधन एवं प्रयोगी तालिमकार्यालय
- जागोजानी हेतुप्रयोगी अनुसन्धान तथा पारदर्शक विकासको लागि विवरणित जरूरतानुसार जागोजानी

विशेष अधिकारी (WOCOU) र खालीलाई जागोजान (ACCU) ले विकास गराउन तालिमकार्यालय

CTEV बाट उपलब्धता ग्राही प्राप्ति
प्राप्ति विकास लाईजेन्स

साकोस अभियानको आफ्नै सफ्टवेयर

नेकोस प्लस

एक्सेस (A1 Competitive Choice for Excellence in Service and Soundness-ACCESS)

- परिवाराती जागोजानले विकास ग्राही जुगास्तर आवास प्राप्तानी
- विविजन दुष्टिकालावट नियमानुसारी जुगास्तर परिवार गरी परिवाराती जागोजानले दुष्टिकालावट नियमानुसारी जुगास्तर प्रतिविधिकरण गर्ने
- विवाहका जेष्ठावाहन विज. ००४४ सालमै सदृश नियमानुसारी जुगास्तर विकासको लाई प्रयोग
- विवाहावट र राजीव द्रुगालीकरणका जाहल

पूर्ण तथा व्यवसायिक साकोस विकास कार्यक्रम प्रोबेशन

(Program for Building Absolute and Professionalization – PROBATION)

‘प्रोबेशन’ साकोसहरूको जुगालक बुद्धिका लाई लेफ्ट-स्ट्रेटले आफ्नो जन औ जागारण सम्बन्ध विकास गरी सकाराती विविजनालाई सकारात्मको राईज जुगास्तर प्राप्ताकरण गर्ने कार्यक्रम हो। २०७५ साल देखि जागोजानलाई आफ्नो जन कार्यक्रमानी अनुसुन्धान तथा जागारण सम्बन्ध जुगास्तर विकासका जागोजानहरूको आवधिका दिइप्राप्तिदेव बढाएँछ। जागारण लाई देवताका क्षेत्रबाट परिवर्ण गरी प्राप्ताकरण गरिरेछ।

ओखिमा आवधिर तथा साकोस सुपरिवेक्षण

(Credit Union Risk Based Supervision – CURBS)

साकोसहरू आवध र वर्गालाईको विलीन अवल विविजनका लाई साकोस जगताकालीन विविजन विवरण त्रयी त्रयी विविज औपचारिक विविजनालाई आवधिर तथा जागारण सम्बन्ध विविजन कार्यक्रम विकास गर्नेको हो। साकोसहरू विविज अन्यान्य साकोसहरूको विविजन विविजन लाईजेन्स लाईजेन्स विविज र सुशासन व्यवसायालाई ६५ वर्ष सुखालाई लाईजेन्स लाईजेन्स विविजन लाईजेन्स परिवर्ण गरिरेछ।

साकोस अभियानामा समान बुझाई विकास र

अग्रिमोत्तिकरणमा एकलूपताका लाई

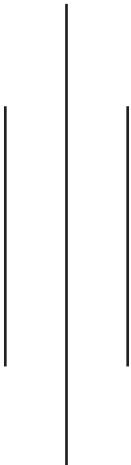
स्टेशनरी तथा आपूर्ति सेवा

नेपाल बचत तथा ऋण क्लेन्ट्रीय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून) का सदस्य
संघ-संस्थाहरूलाई स्व-नियमनका लागि जारी गरिएको

एकीकृत स्व-नियम मार्गनिर्देशन, २०७९

(२०७८ साल देखि हालसम्मका मार्गनिर्देशनहरू समावेश तथा अधावधिक गरिएको)

नेपाल बचत तथा ऋण क्लेन्ट्रीय सहकारी संघ लि. नेफ्स्कून

२०७९ श्रावण

एकीकृत स्व-नियमन मार्गनिर्देशन, २०७९

संस्करण : तेजो, २०७९

प्रकाशक : नेप्स्कूल

सञ्जालको सझकल्प

बचत तथा ऋण सहकारी नेपालीहरूको जीवनपद्धतिको अभिन्न अंग बनिसकेको छ । नेपालमा सहकारी अभियान अभ बचत तथा ऋण सहकारी अभियान स्वः स्फूट विकास भएको अभियान हो । विश्व मानचित्रमा सहकारिता सिद्धान्तमा आधारित व्यवसाय हो । सहकार्यको द्वातक पनि हो । जीवनपद्धतिमा सहकार्यको नमुना देख्न सकिने यो क्षेत्रमा पनि समुदायको विकासको असर कम परेको छैन । प्रविधि, रूपान्तरण, समृद्धि तथा निरन्तर परिवर्तनको यात्रामा सहकार्यका स्वरूपहरूमा पनि फरकपनको अनुभव नभएको होइन । सहकारिताको सामाजिक धार र व्यावसायिक धारको सन्तुलन तथा बजारको वित्तीय संस्थाहरूसँगको प्रतिस्पर्धामा बचत ऋण सहकारीहरूको भविष्य अडेको देखिन्छ ।

सदस्यहरूको वित्तीय समस्याहरू समाधानको स्वामित्वको उद्यम बचत ऋण सहकारी सुरु गर्न सजिलो तर दिगो व्यवस्थापनका लागि कठिन विषय भएको सर्वविदितै छ । सञ्चायात्मक रूपमा बलियो बचत ऋण सहकारीहरूको गुणात्मक विकास आजको आवश्यकता हो । बचत ऋण सहकारी संस्थाहरू कुनैलाई पनि असहज परिस्थिति आउन नदिन सामूहिक स्तरीय सहकार्यका लागि संघले मार्गदर्शन जारी गरी सदस्यहरूमार्फत कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरी रहेको छ । यसबाट सदस्य संघ-संस्थाहरूको लागि बचत ऋण सहकारी सञ्चालनमा साभा धारणा विकास गर्न सहयोग पुग्ने अपेक्षा संघले गरेको छ ।

बचत तथा ऋण सहकारीको मुख्य पेसा भनेको नै सदस्यहरूको बचत ऋणको रूपमा सदस्यहरूमा नै परिचालन गर्नु हो । विश्वभरि व्याप्त महामारीबाट सिर्जित आर्थिक संकुचनबाट उन्मुक्तिका लागि सामना शक्ति विकास आजको आवश्यकता हो । बचत ऋण सहकारीको समान संस्थागत विकास पनि कम चुनौतीको क्षेत्र होइन । त्यसैले बचत ऋण सहकारीमार्फत समृद्धिको चाह राख्ने सबैलाई अबको बचत ऋण सहकारीहरूको स्वरूपका बारेमा चासो र चिन्ता रहेको छ ।

नेपालको सहकारी अभियानको विद्यमान कानुनका दुविधा तथा छरिएर रहेको समस्या त छँदै छ, स्थानीय परिवेश तथा अभियानकर्मीहरूको फरक बुझाइबाट सृजना हुने समस्याका समाधानको रूपमा ३५ अँ स्थापना दिवसका दिन नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लिमिटेड (नेप्स्कून) ले एकीकृत मार्गनिर्देशिकाको रूपमा प्रकाशन गर्न लागेको यस मार्ग निर्देशिकाले बचत ऋण सहकारी अभियान्ताहरूको बुझाई तथा कार्यान्वयनमा

एकरूपताका लागि सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिईएको छ । बचत ऋण सहकारीका सिद्धान्त तथा असल अभ्यासहरूसमेतको आधारमा विकास गर्न लागिएको यस निर्देशिकाले अभियानको उद्देश्यमा थप योगदान गर्न सक्ने अपेक्षा लिएको छु ।

विश्व समुदाय नै प्रविधि र सञ्चारमा युगान्तकारी फड्को मारेको अवस्थामा साकोस अभियान पनि प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाह मार्फत सदस्यको आर्थिक सामाजिक रूपान्तरण गर्न सक्ने गरि विकास हुनु पर्दछ भन्ने भावका साथ एकीकृत साकोस सञ्जालको लागि साभा प्रविधिको विकास गर्दै सदस्य संघ संस्थाहरूले अनिवार्य पालना गर्नु पर्ने नियमहरूको सङ्गगालोको रूपमा यो स्वनियम मार्ग निर्देशिका तयार गरिएको छ । राज्यले लिएको समृद्ध नेपाल: सुखी नेपालीको आशा, महामारीको प्रभावबाट कठिन यात्रामा एकताबद्ध भएका हामी अभियानकर्मीको भावना मात्र होइन, काममा समेत स्तरीयता र एकरूपता कायम गर्न र सामूहिक स्वामित्व विकास गर्न यस मार्ग निर्देशनले सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिएको छु । प्रविधिमैत्री बनाँ, परिस्कृत बनाँ, परिवर्तनशील बनाँ, समुदायको हित तथा सामूहिक सक्षमता विकासद्वारा दिगो बचत ऋण सहकारी निर्माणका लागि साभा मापदण्ड विकास गराँ र कार्यान्वयन मार्फत बचत ऋण सहकारी अभियानको छवि उच्च बनाओँ ।

एकीकृत साकोस सञ्जालको लागि साभा प्रविधि

परितोष पौड्याल
अध्यक्ष, नेफस्कून

विषयसूची

१. बचत ऋण सहकारीका सिद्धान्त तथा मूल्य-मान्यताहरू	१
२. सहकारीको क्षेत्रको वितीय प्रतिवेदन ढाँचा (लेखा नीति, लेखा सूची र लेखा मापदण्ड) २०७६ सर्वबन्धमा	२
३. Nepal Financial Reporting Standards कार्यान्वयन	२
४. सम्पति शुद्धीकरण निवारण सर्वबन्धमा	३
५. बाह्र्य लेखा परीक्षण तथा कर भुक्तानी सर्वबन्धमा	६
६. पारिश्रमिक तथा श्रम अडिट	१०
७. सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्धता	११
८. सामाजिक परीक्षण सर्वबन्धमा	११
९. स्थिरीकरण कोषमा सहभागिता	११
१०. बचत तथा ऋण व्यवस्थापन	१३
१०.१ बचत व्यवस्थापन	१३
१०.२ ऋण व्यवस्थापन	१४
११. सदस्य सहभागिता स्तर सर्वबन्धमा	१६
१२. वितीय व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन प्रकाशन (खुलासा) सर्वबन्धमा	१७
१३. सन्दर्भ व्याजदर तथा मूल्य निर्धारण सर्वबन्धमा	१८
१४. संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष वितरण सर्वबन्धमा	१८
१५. एकीकरण तथा तिभाजन सर्वबन्धमा	२०
१६. सेवा केन्द्र सञ्चालन तथा कार्यक्षेत्र विस्तार सर्वबन्धमा	२१
१७. नेप्स्कून साकोस र्यानेजर्स वलब सर्वबन्धमा	२२
१८. साकोस उक्तरूपता प्रणाली सर्वबन्धमा	२२
१९. तरलता व्यवस्थापन सर्वबन्धमा	२३
२०. सदस्य सूचना प्रणाली तथा कोपोमिसमा आबद्धता सर्वबन्धमा	२३
२१. जोखिम सुपरीवेक्षण तथा गुणस्तर सुनिश्चितता सर्वबन्धमा	२४
२२. सुशासन तथा सिद्धान्त परीक्षण सर्वबन्धमा	२५

२३. प्रतिवेदन सञ्चयण सञ्चालनमा	२६
२४. विधुतीय भुक्तानी तथा फस्योट व्यवस्थापन	२६
२५. विपद व्यवस्थापन	२७
२६. विशिष्टीकृत संघ तथा गैरवितीय लगानी	२८
२७. सहकारी लघुवित (बचत समूह) परिचालन	२८
२८. तथ्यांक भण्डारण तथा सुरक्षा व्यवस्था	२९
२९. सदस्य सुरक्षा तथा वितीय साक्षरता	३०
३०. उद्यमशीलता विकास सेवा सञ्चालन	३१
३१. स्वयंसेवी परिचालन	३१
३२. स्वयमसेवीहरुको उपचुक्ता (फिट एण्ड प्रोपर) परिक्षण सञ्चालनमा	३२
३३. सञ्जाल व्यवस्थापन	३२
३४. विविध	३३
अनुसूची १	३६
अनुसूची २	३८
अनुसूची ३	३९
अनुसूची ४	४०
अनुसूची ५	४१
अनुसूची ६	४५
सहकारी संघ संस्थामा सुशासन प्रवर्द्धनको लाइ एकीकृत निर्देशन, २०७९	४७
कोपोमिसमा सहकारी संस्थाको समिक्षित विवरण भर्ने भराउने सञ्चालनमा	५५
वितीय जानकारी इकाईद्वारा जारी goAML सूचना	५६

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफस्कून) का सदस्य
संघ/संस्थाहरूलाई स्वनियमनका लागि जारी गरिएको

एकीकृत स्व-नियमन मार्गनिर्देशन, २०७९

नेपालको बचत तथा ऋण सहकारी अभियानलाई व्यवस्थित र स्व-नियमनमा आधारित बनाउन सहकारीका मूल्य- मान्यता, अन्तर्राष्ट्रिय सिद्धान्त, असल अभ्यास, नियमनकारी निकायहरूले समय-समयमा जारी गरेका ऐन, नियम, निर्देशन, बचत तथा ऋण सहकारी सञ्जालले स्वीकारेको साकोस एकस्पता प्रणालीका आधारभूत मापदण्डलाई एकीकृत गरी साकोस सञ्चालनका लागि दैनिक आवश्यक पर्ने नीतिगत वातावरणलाई सहजीकरण गर्दै साकोस अभियानको रणनीतिक कार्यदिशा कायम गरी बचत तथा ऋण सहकारी अभियानको सुरक्षित, मर्यादित तथा विशिष्ट पहिचान कायम गर्न सहकारी ऐन, २०७४ को दफा ९९ को व्यवस्था तथा संघको विनियमको परिच्छेद २ को दफा ४ बमोजिम सदस्य संघ-संस्थाहरूलाई एकीकृत स्व-नियमन मार्गनिर्देशन, २०७९ जारी गरिएको छ ।

१. बचत ऋण सहकारीका सिद्धान्त तथा मूल्य-मान्यताहरू :

- (१) संघका सदस्यहरूले अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी महासंघले सन् १९९५ को साधारणसभाबाट स्वीकृत गरेको सहकारीका मूल्य-मान्यता र सिद्धान्तहरूको भाव आत्मसात् गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- (२) संघका सदस्यहरूले विश्व ऋण परिषदले सन् १९९९ को सिंगापुरमा भएको साधारणसभाबाट स्वीकृत बचत ऋण सहकारीका सिद्धान्तहरू पूर्ण रूपमा पालन गर्नुपर्दछ ।
- (३) राष्ट्रिय सहकारी महासंघले सहकारी संघ-संस्थाहरूका लागि समय-समयमा जारी गरिएको मार्गनिर्देशन तथा सञ्चालकहरूको आचारसंहिता पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्दछ ।
- (४) बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघले सदस्य संघ-संस्थाका लागि समय-समयमा जारी गरिएको मार्गनिर्देशनहरूको पूर्ण रूपमा पालना गर्नुपर्दछ ।
- (५) अन्तर्राष्ट्रिय महासंघ, विश्वऋण परिषद, राष्ट्रिय सहकारी महासंघ र बचत ऋण विषयगत केन्द्रीय संघहरूले समय- समयमा जारी गरेका मार्गनिर्देशन संघ-संस्थाको आन्तरिक प्रकाशनमा समावेश गरी सहकारिता प्रवर्द्धन गर्नुपर्दछ ।
- (६) संघ-संस्थाको कार्यालय परिसरमा सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यता, सहकारी सिद्धान्त र बचत ऋण सहकारी सिद्धान्तहरू देखिने गरी प्रदर्शन गर्नुपर्दछ ।

- (७) संघ-संस्थाले आफ्ना समिति, उपसमिति, कर्मचारी र सदस्यहस्ताई सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यता, सहकारी सिद्धान्त र बचत ऋण सहकारी सिद्धान्तहरू र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी सञ्जालबाट जारी मार्गनिर्देशनका बारेमा वर्षमा कम्तीमा पनि एकपटक प्रशिक्षित गर्नुपर्दछ ।
- (८) संघ-संस्था आफैले सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यता, सहकारी सिद्धान्त र बचत ऋण सहकारी सिद्धान्तहरू र राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी सञ्जालबाट जारी मार्गनिर्देशनको परिपालना भए/नभएको वार्षिक स्वपरीक्षण गरी सुधारको योजना निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- (९) सहकारीका राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यता, सहकारी सिद्धान्त र बचत ऋण सहकारी सिद्धान्तहरू अनुसूची १ मा रहेको छ ।

२. सहकारीको क्षेत्रको वित्तीय प्रतिवेदन ढाँचा (लेखा नीति, लेखा सूची र लेखा मापदण्ड) २०७६ सम्बन्धमा

- (१) नेपाल सरकार भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयले जारी गरेको सहकारी क्षेत्रको वित्तीय प्रतिवेदन ढाँचा (लेखा नीति, लेखा सूची र लेखा मापदण्ड) २०७६ अनुसार लेखा नीति निर्माण गरी लेखा अभिलेख अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (२) संघ-संस्थाको लेखा अभिलेख राख्दा नेपाल सरकार भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालयले जारी गरेको लेखा संकेत नं. र लेखा शीर्षकहरू रहने गरी आ-आफ्नो सफ्टवयर प्रणालीमा समेत समायोजन गर्नुपर्दछ ।
- (३) वार्षिक वित्तीय प्रतिवेदनहरू अनुसूची २, ३ र ४ बमोजिमको ढाँचामा तयार गर्नुपर्दछ ।

३. Nepal Financial Reporting Standards कार्यान्वयन :

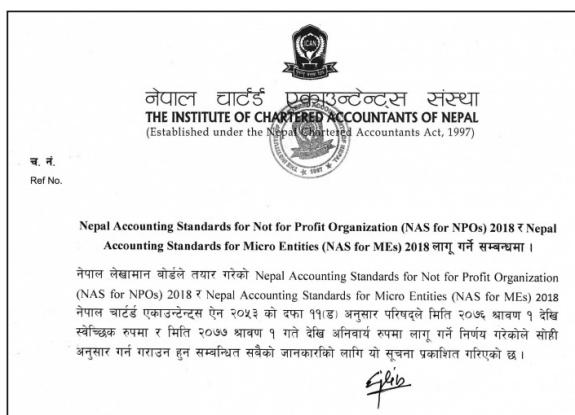
- (१) नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्थाको मिति २०७८/०४/१० को सूचनाअनुसार Nepal Financial Reporting Standards for small and medium-Sized entities (NFRS for SMEs),/ Nepal Accounting Standards for Micro Entities (NAS for MEs) लेखा प्रतिवेदन ढाँचा कार्यान्वयन गर्नुपर्नेमा कोभिड १९ का कारण २०८० आषाढ मसान्तसम्म स्वैच्छिक र २०८० श्रावण १ गतेदेखि अनिवार्य कार्यान्वयन गर्नुपर्न भएकोले सोहीबमोजिम हुने गरी व्यवस्थापन गर्ने ।

मापदण्ड	Full NFRS	NFRS For SMEs	NAS FoR MEs
बैंक तथा वित्तीय संस्थाबाट लिएको ऋण	रु. ५० करोड वा सो भन्दा माथी	रु. ५ करोड देखि ५० करोड सम्म	रु. ५ करोड भन्दा कम
कूल वासलात	रु. १०० करोड वा सो भन्दा माथि	रु. १० देखि १०० करोड सम्म	रु. १० करोड भन्दा कम
दायित्व (Assets Held in Fiduciary Capacity)	रु. ५० करोड वा सो भन्दा माथि	रु. ५ देखि ५० करोड सम्म	रु. ५ करोड भन्दा कम
कर्मचारीहरू	३०० भन्दा माथि		
बार्षिक कारोवार	रु. १०० करोड वा सो भन्दा माथि	रु. १० देखि १०० करोड सम्म	रु. १० करोड भन्दा कम

नोट : माथि उल्लेखित कुनै पनि मापदण्ड लगातार दुई आर्थिक वर्षसम्म पुगेका सोकोसहरूले सोही मापदण्डअनुसारको NFRS लागु गर्नुपर्नेछ ।

(२) लगातार २ वर्षदेखि रु. ५० करोडभन्दा माथि बचत संकलन तथा ऋण परिचालन गर्ने सदस्य संघ-संस्थाहरूले नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

(३) नेपाल वित्तीय प्रतिवेदनमान प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि कार्यरत मानव संसाधनलाई आवश्यक तालिम, लेखा सुपरीवेक्षण समिति र सञ्चालक समितिलाई अभिमुखीकरण गर्नुपर्दछ ।

८. सञ्चालित शुद्धीकरण निवारण सञ्चालनमा :

नेपाल सरकार, सहकारी विभागले जारी गरेको सहकारी सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी सहकारी संघ-संस्थालाई जारी गरेको निर्देशन, २०७४ (संशोधन समेत २०७९।२।२३) का आधारमा तपसिलका क्रियाकलापहरू नियमित रूपमा सम्पादन गर्नुपर्दछ :

(१) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक कार्यविधि विकास र

वार्षिकस्पमा अद्यावधिक गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

- (२) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी कार्य गर्नका लागि व्यवस्थापनबाट एक जनालाई कार्यान्वयन अधिकारी तोकी उक्त कार्यको जिम्मेवारी लिखित स्पमा प्रदान गर्ने र सोको जानकारी सहकारी विभाग र वित्तीय जानकारी इकाईमा पठाउने ।
- (३) उच्च जोखिम सदस्यहरूको वार्षिक, मध्यम जोखिम सदस्यहरूको दुई वर्षमा एक पटक र न्यून जोखिम भएका सदस्यहरूको तीन वर्षमा एकपटक तोकिएको सदस्य पहिचान फाराममार्फत पहिचान गर्ने, सोको सम्पुष्टि हुने कागजातसमेत अद्यावधिक गर्ने ।
- (४) सदस्य पहिचान फारम तथा अन्य सूचनाको माध्यमबाट सदस्यहरूको जोखिम वर्गीकरण गरी विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने ।
- (५) नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकेको सीमा कारोबारभन्दा माथिका कारोबारको प्रतिवेदन कारोबार सम्पन्न भएको १५ दिनभित्र तोकिएको ढाँचामा सम्बन्धित निकाय (वित्तीय जानकारी इकाइ) मा दाखिला गर्ने ।
- (६) शंकास्पद कारोबारको प्रतिवेदन कारोबार सम्पन्न भएको ३ दिनभित्र तोकिएको ढाँचामा सम्बन्धित निकाय (वित्तीय जानकारी इकाइ) मा दाखिला गर्ने ।
- (७) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी सहकारी संघ-संस्थालाई जारी गरेको निर्देशन, २०७४ (संशोधन समेत) मा तोकिएबमोजिम चौमासिक प्रतिवेदन महिना समाप्त भएको ७ दिनभित्र नियामक निकाय र नेफस्कूनमा दाखिला गर्ने ।
- (८) ५ करोडभन्दा माथिको कुल सम्पत्ति भएका संघ-संस्थाहरूले सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी कागजातहरू अग्नि कवच (फायर प्रुफ) दराजमा कम्तीमा ५ वर्षसम्म सुरक्षित स्पमा राख्ने ।
- (९) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयनलाई व्यवस्थित गर्नका लागि सदस्य, सञ्चालक समिति र कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गर्ने ।
- (१०) सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी भए गरेका काम-कारबाही सञ्चालक समितिमा कम्तीमा अर्धवार्षिक स्पमा समीक्षा गर्ने ।
- (११) सहकारी ऐन २०७४ को दफा ३० अनुसार संस्थागत सदस्यहरूको सदस्य पहिचान फारम अद्यावधिक गर्दा खाता सञ्चालनकर्ताहरूको समेत अलग-अलग व्यक्तिगत पहिचान फारम अद्यावधिक गर्ने ।

- (१२) १० करोडभन्दा धेरै बचत तथा पुँजी भएका सदस्य संघ-संस्थाले नेपाल सरकार, सहकारी विभागको मिति २०७७/९/२२ को सूचनाअनुसार सम्पति शुद्धीकरण निवारणसम्बन्धी TTR/STR प्रतिवेदन goAML Software System मार्फत नेपाल राष्ट्र बैंक, वित्तीय जानकारी इकाइ (FIU) मा पठाउने ।
- (१३) रु. १० करोडभन्दा बढी बचत तथा पुँजी परिचालन गर्ने, सदस्य संघ-संस्थाहरूले संस्थाको नाम, ठेगाना, दर्ता नं. र कारोबार रकमको विवरणसहितको सूची सहकारी विभाग र वित्तीय जानकारी इकाइ (FIU) मा पठाउने ।
- (१४) नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालयद्वारा जारी सम्पति शुद्धीकरण तथा आतंकवादी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणसम्बन्धी रणनीति तथा कार्ययोजनामा प्रतिबन्धित व्यक्ति वा समूह सम्बन्धित व्यक्तिलाई सदस्य नबनाउने, कारोबार नगर्न यदि सदस्य भएमा तुरुन्त सदस्यता खारेज गरी सम्पति शुद्धीकरण ऐनअनुसार कार्यान्वयन गर्ने ।
- (१५) संस्थाले वास्तविक धनिको पहिचान गर्नुपर्ने । (वास्तविक धनि भन्नाले सदस्य कारोबार, सम्पति, कानूनी व्यक्ती वा कानूनी प्रबन्ध उपर प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा स्वामित्व हुन, नियन्त्रण राख्न, निर्देशन दिन वा प्रभाव पर्न सक्ने अन्तिम हिताधिकारी वा धनीको रूपमा रहेको प्राकृतिक व्यक्ति सम्भनु पर्छ ।)
१६. संस्थाले सदस्यको पहिचान तथा संपुष्टि सम्पन्न गरी प्रत्येक आर्थिक वर्षको अन्तमा विद्यमान सदस्यहरूको जोखिम मूल्याङ्कन तथा पहिचान गरी जोखिमको निर्धारण उच्च, मध्यम र न्यून स्तरमा वर्गीकरण गर्नुपर्ने यसरी जोखिम व्यवस्थापन गर्दा जोखिम सापेक्ष भए नबएको एकिन गरी जोखिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन तयार गरी अभिलेख राख्नुपर्नेछ र यस्तो अद्यावधिक प्रतिवेदनको एक प्रति आफ्नो नियमनकारी निकाय र विभागमा प्रत्येक वर्ष श्रावण मसान्त मित्र अनिवार्य रूपमा पठाई सक्नुपर्ने ।
- (१७) संघहरूले संस्थालाई सदस्यता दिदां सम्पति शुद्धीकरण निवारण सम्बन्धी सहकारी संघसंस्थालाई जारी गरिएको निर्देशन, २०७४ (संसोधन २०७९।२।२३) को अनुसूची ३ वमोजिमको जोखिम मूल्याङ्कन प्रतिवेदन लिनुपर्दछ ।
- (१८) संस्थाले प्रमाणवाट चित बुझ्दो आधार प्राप्त भएकोमा बाहेक देहायको कारोबारलाई असामान्य कारोबार मान्नु पर्नेछ र जोखिम निर्धारणमा उच्च जोखिम स्तरमा राख्नु पर्नेछ ।
- क) एकैपटक वा पटक पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाख भन्दा बढीको बचत जम्मा वा कर्जा भुक्तानी,

- ख) एकैपटक वा पटक पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाख भन्दा बढीको विप्रेषण (रेमिट्यान्स) वा रकम स्थानन्तरण (मनि ट्रान्सफर)
- ग) एकैपटक वा पटक पटक गरी वार्षिक रु. ३० लाख भन्दा बढीको शेयर खरिद,
- घ) सीमा कारोबार प्रतिवेदन छल्ने मनसायले हुने कारोबार ।
- (१९) संस्थाले कुनै सदस्यले शंकास्पद कारोबार गर्ने प्रयास मात्र गरेमा समेत शंकास्पद प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।

५. बाह्य लेखा परीक्षण तथा कर भुक्तानी सञ्चालनमा :

- (१) बाह्य लेखा परीक्षक नियुक्ति गर्दा सञ्चालक समिति र व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित बाहेकको व्यक्तिबाट छनोट गर्नुपर्दछ । यसरी छनोट गर्दा संघ-संस्थासँग स्वार्थ बाभिएको व्यक्ति वा फर्म हुनुहुँदैन ।
- (२) संस्थाको आर्थिक प्रशासनिक आन्तरिक कार्यविधिबमोजिम साधारणसभाबाट १ जना लेखा परीक्षकको नियुक्ति गरी बाँकी २ जना लेखा परीक्षकको नाम प्राथमिकताको आधारमा वैकल्पिक सूचीसमेत निर्णय गराउनुपर्दछ र लेखा परीक्षकको पारिश्रमिक निर्धारणसमेत सोही साधारणसभाबाट स्वीकृत गराई लेखा परीक्षण गर्नुपर्दछ ।
- (३) आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिनाभित्र बाह्य लेखापरीक्षण अधिल्लो साधारणसभाले तोकिदिएको बाह्य लेखापरीक्षकबाट सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।
- (४) बाह्य लेखा परीक्षण प्रतिवेदनमा पल्स प्रतिवेदन, लामो (लड) फर्म र सदस्यको सहभागिताको स्तर (संस्थापकीय सरोकार, सञ्चालकीय सक्रियता र संरक्षकीय सम्बन्धन) सूचकहरूको गणना गरी समावेश गर्नुपर्दछ ।
- (५) बाह्य लेखा परीक्षकको प्रारम्भिक प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा अनिवार्य छलफल गराउनुपर्नेछ ।
- (६) एउटै लेखा परीक्षकबाट बाह्य लेखा परीक्षण लगातार तीन पटकभन्दा बढी नगराउने नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (७) सञ्चालक समिति, लेखा सुपरीवेक्षण समिति, उपसमिति सदस्यहरू एवं सम्पूर्ण कर्मचारीहरूले अनिवार्य पान नम्बर लिनुपर्दछ ।
- (८) कुनै पनि व्यक्तिलाई ज्याला भुक्तानी गर्दा रु. ३,०००/- भन्दा बढी भए अनिवार्य पान नम्बरको प्रतिलिपि लिनुपर्दछ ।

(९) स्रोतमा कर कट्टी गर्नुपर्ने भुक्तानीहरू :-

शीर्षकहरू	करको दर (प्रतिशत)
सदस्य (प्राकृतिक व्यक्ति) लाई ब्याज भुक्तानीमा (गाउँपालिकामा प्रतिसदस्य वार्षिक रु. २५,०००-भन्दा बढी ब्याज भुक्तानी गर्दा)	५
संस्थागत सदस्यलाई ब्याज भुक्तानीमा	१५
सेयर लाभांश वितरणमा	५
संरक्षित मुँजी फिर्ता कोष वितरणमा	५
बहाल कर	स्थानीय तहले तोकेबमोजिम
स्थानीय तहमा दर्ता भएमा वार्षिक नवीकरण	स्थानीय तहले तोकेबमोजिम
नगद पुरस्कारमा	२५
सम्पत्ति कर (घरजग्गा, सवारी साधनलगायत स्थिर सम्पत्ति)	स्थानीय तहले तोकेबमोजिम (वार्षिक)
बैठक भत्ता नगद भुक्तानीमा	१५
अग्रीम आयकर (गाउँपालिकाबाहेकका स्थानीय तहमा रहेका संस्थाहरूले) (आयकरको दर महानगरपालिका, उपमहानगरपालिका र नगरपालिकामा क्रमशः : १५, १० र ७५ प्रतिशतको दरले गणना गर्नुपर्दछ) आर्थिक विद्येयक २०७९ अनुसार	पहिलो किस्ता पुस मसान्तसम्म अनुमानित करको ४० प्रतिशत रकममध्ये तिर्न बाँकी रकम, दोस्रो किस्ता चैत मसान्तसम्म अनुमानित करको ७० प्रतिशत रकम मध्ये तिर्न बाँकी रकम र तेहो वा अन्तिम किस्ता असार मसान्तसम्म अनुमानित करको शतप्रतिशत रकममध्ये तिर्न बाँकी रकम सम्बन्धित कर कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्छ ।

(१०) स्रोतमा कट्टी गरिएको कर रकम अर्को महिनाको २५ गतेभित्र कर कार्यालयमा दाखिला गरिसक्नुपर्छ र कर बुझाएको सबै विवरण कर कार्यालयमा ई-फाइलिङ गर्नुपर्दछ ।

(११) सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान गर्ने सदस्य संघ-संस्थाका कर्मचारीहरूले छुट्टै सामाजिक सुरक्षा कर भुक्तान गर्नुपर्दैन ।

(१२) सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान गर्ने कर्मचारीहरूले पाँच लाख रुपैयाँ वा निजको आयको एक तिहाइमध्ये जुन घटी हुन्छ, सो रकमसम्म करयोग्य आयबाट घटाउन सकिनेछ ।

(१३) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम स्थिर सम्पत्तिको किताबी मूल्यको ७ प्रतिशतसम्म मर्मत खर्चको स्थमा लेखा राख्न सकिनेछ । सो सीमाभन्दा धेरै भएमा सम्पत्तिको किताबी मूल्यमा समायोजन गर्नुपर्दछ ।

(१४) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम ह्वास खर्च गर्दा स्थिर सम्पत्तिलाई पाँच समूहमा वर्गीकरण गरी तपसिलबमोजिम गणना गर्नुपर्दछ ।

क्र.सं	वर्गीकरण	सम्पत्तिको विवरण	ह्वासकट्टी दर
१.	क	भवन, स्ट्रक्चर र स्थायी प्रकृतिका यस्तै प्रकारका अन्य बनोटहरू	५ प्रतिशत
२.	ख	कम्प्युटर, तथ्यांक केलाउने उपकरण, फर्निचर, फिक्चर र कार्यालय उपकरणहरू ।	२५ प्रतिशत
३.	ग	अटोमोबाइल्स, बस तथा मिनीबसहरू ।	२० प्रतिशत
४.	घ	निर्माण तथा उत्खननसम्बन्धी उपकरण ।	१५ प्रतिशत
५.	ड	अभौतिक (अदृश्य) सम्पति सामानहरू	खरिद लागतलाई प्रयोग अवधिले भाग गरी निकटतम आधा वर्षमा मिलान गरी हुन आउने दर प्रतिशतमा

नोट : आयकर ऐन २०५८ को दफा १९ अनुसार सहकारी संस्थाहरूले तोकिएको दरको अतिरिक्त थप एक तिहाईसम्म ह्वासकट्टी गर्न पाउनेछन् ।

(१५) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कुल ऋण लगानीको ५ प्रतिशतसम्म हुन आउने रकम बराबर भाखा नाघेको ऋणलाई जोखिम खर्च लेख्दा सो रकममा आयकर लाग्ने छैन ।

(१६) पारिश्रमिक कर

प्राकृतिक व्यक्तिको लागि लागू हुने करको दर

(आय वर्ष २०७९/८० को लागि)

क्र.सं.	पारिवारिक छनौट तथा आयको सिमा		करको दर	लाग्ने कर रकम रु. (तीस लाख करयोग्य आय हुनेको)	
	एकल	दम्पति		एकल	दम्पति
१.	रु. पाँच लाख सम्मको करयोग्य आयमा	रु. छ लाख सम्मको करयोग्य आयमा	१ %*	५,०००/-	६,०००/-
२.	रु. पाँच लाख भन्दा बढी रु. सात लाख सम्मको करयोग्य आयमा	रु. छ लाख भन्दा बढी रु. आठ लाख सम्मको करयोग्य आयमा	१०%	२०,०००/-	२०,०००/-
३.	रु. सात लाख भन्दा बढी दश लाख सम्मको करयोग्य आयमा	रु. आठ लाख भन्दा बढी एघार लाख सम्मको करयोग्य आयमा	२०%	६०,०००/-	६०,०००/-
४.	रु. दश लाख भन्दा बढी बीस लाख सम्मको करयोग्य आयमा	रु. एघार लाख भन्दा बढी बीस लाख सम्मको करयोग्य आयमा	३०%	३००,०००/-	२,६०,०००/-

५.	रु. बीस लाख भन्दा माथि जतिसुकै करयोग्य आय भएमा	रु. बीस लाख भन्दा माथि जतिसुकै करयोग्य आय भएमा थप बीस प्रतिशत	३६% (३०%+६%)	३,६०,०००/-	३,६०,०००/-
	तीस लाख करयोग्य आय हुनेले तिरु पर्ने जम्मा कर रकम रु.			७,४५,०००/-	७,१६,०००/-

*एकलौटी फर्म दर्ता भएका करदाताको हकमा, निवृत्तभरण बापतको आय, निवृत्तभरण कोष र योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान गर्ने प्राकृतिक व्यक्तिको आयमा एक प्रतिशतको कर लार्ने छैन।

प्राकृतिक व्यक्तिको आयमा समावेश नहुने रकम वा खर्चमा छुट हुने रकम:

१. अवकाश योगदानको रकम

कुनै आय वर्षमा स्वीकृत अवकाश कोषको हिताधिकारी प्राकृतिक व्यक्तिले अवकाश कोषमा अवकाश योगदान गर्दा तीन लाख रुपैयाँ वा निजको निर्धारण योग्य आयको एक तिहाईमा जुन घटी हुन्छ, सो रकमसम्म आफ्नो कर योग्य आयबाट घटाउन सक्नेछ ।

तर योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोष ऐन, २०७४ बमोजिम स्थापना भएको सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान गर्ने कोषको हिताधिकारी प्राकृतिक व्यक्तिले सो कोषमा योगदान गर्दा पाँच लाख रुपैयाँ वा निजको निर्धारण योग्य आयको एक तिहाईमा जुन घटी हुन्छ, सो रकमसम्म आफ्नो कर योग्य आयबाट घटाउन सक्नेछ ।

२. दुर्गम भत्ता सुविधा:

दुर्गम क्षेत्रमा कार्यरत प्राकृतिक व्यक्तिको करयोग्य आयबाट घटाउन पाउने रकम:-

क" वर्गका क्षेत्रमा रु.५०,०००/- (पचास हजार)

"ख" वर्गका क्षेत्रमा रु.४०,०००/- (चालीस हजार)

"ग" वर्गका क्षेत्रमा रु.३०,०००/- (तीस हजार)

"घ" वर्गका क्षेत्रमा रु.२०,०००/- (बीस हजार)

"ङ" वर्गका क्षेत्रमा रु.१०,०००/- (दश हजार)

३. निवृत्तभरण आय भएको व्यक्तिले पाउने छुट सुविधा:

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिको निवृत्तभरण आय रहेछ भने त्यस्तो व्यक्तिले करयोग्य आयबाट निजले छुट पाउने सीमामा पचास प्रतिशत थप रकम घटाउन पाउने।

४. अपाङ्ग व्यक्तिले पाउने छुट सुविधा:

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति अपाङ्ग रहेछ भने त्यस्तो व्यक्तिले करयोग्य आयबाट निजले छुट पाउने सीमामा थप पचास प्रतिशत थप रकम घटाउन पाउने।

५. लगानी बीमा छुट सुविधा:

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिले लगानी बीमा गरेको रहेछ भने त्यस्तो बीमा बापत भुक्तानी गरेको वार्षिक प्रिमियम वा चालीस हजार रुपैयाँमा जुन घटी हुन्छ सो रकम करयोग्य आयबाट घटाउन पाउने।

६. स्वास्थ्य बीमा बापत तिरेको प्रिमियम:

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिले बासिन्दा बीमा कम्पनीसँग स्वास्थ्य बीमा गरेको रहेछ भने त्यस्तो बीमा बापत भुक्तानी गरेको वार्षिक प्रिमियम वा बीस हजार रुपैयाँमा जुन घटी हुन्छ सो रकम करयोग्य आयबाट घटाउन पाउने।

७. आफ्नो स्वामित्वमा रहेको निजी भवनको बीमा बापत तिरेको प्रिमियम:

बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्तिले बासिन्दा बीमा कम्पनीसँग आफ्नो स्वामित्वमा रहेको निजी भवनको बीमा गरेको रहेछ भने त्यस्तो बीमा बापत भुक्तानी गरेको वार्षिक प्रिमियम वा पाँच हजार रुपैयाँमा जुन घटी हुन्छ त्यस्तो रकम कर योग्य आयबाट घटाउन पाउने।

८. पारिश्रमिक आय मात्र हुने महिलालाई लाग्ने करमा छुट

कुनै बासिन्दा प्राकृतिक व्यक्ति पारिश्रमिक आय मात्र आर्जन गर्ने महिला रहेछ भने त्यस्तो प्राकृतिक व्यक्तिले तिनुपर्ने कर रकममा दश प्रतिशत छुट हुनेछ।

९. स्वीकृत औषधी उपचार खर्च वापत वित बमोजिमको वास्तविक खर्च रकमको १५ प्रतिशत वा सात सय पचास रुपैयाँमा जुन घटी हुन्छ उक्त रकम कर मिलान गर्न सकिने।

६. पारिश्रमिक तथा श्रम अडिटः

- (१) श्रम ऐन, २०७४ बमोजिम तोकिएको न्यूनतम पारिश्रमिक तोकिएकै मितिबाट स्वचालित रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) बजार प्रतिनिधि/समूह परिचालक/कामको आकारको आधारमा प्रोत्साहनमूलक तलब प्राप्त गर्ने कर्मचारीहरूको हकमा त्यस्तो प्रोत्साहनमूलक तलब उसले पाउने कुल तलबको एक तिहाइ भन्दा कम हुनुपर्नेछ । तर कर्मचारीले पाउने कुल तलबमान भने न्यूनतम पारिश्रमिकभन्दामाथि हुनुपर्दछ ।
- (३) सामाजिक सुरक्षा कोषमा योगदान पठाउँदा बुँदा नं. २ मा उल्लेख गरिएको नियमित प्रोत्साहन रकमसमेत तलबको रूपमा गणना गरी पठाउनुपर्नेछ ।
- (४) श्रम ऐन, २०७४ को दफा १०० ले व्यवस्था गरेबमोजिम संघ-संस्थाहरूले वार्षिक रूपमा नियमावली, २०७५ ले तोकेको ढाँचामा श्रम अडिट गरी गराई पौष मसान्तभित्र प्रतिवेदन सम्बन्धित श्रम कार्यालयका निरीक्षक र नियामक निकायसमक्ष पेस गर्नुपर्दछ ।

७. सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्धता :

- (१) सामाजिक सुरक्षा ऐन, नियमावली तथा कार्यविधि बमोजिम संघ-संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरूको सामाजिक सुरक्षाका लागि सामाजिक सुरक्षा कोषमार्फत सञ्चालित कार्यक्रममा योजना निर्माण तथा बजेट व्यवस्था गरी सहभागिता जनाउने ।
- (२) सामाजिक सुरक्षाकोषमा आबद्धता पूर्व सदस्य संघ-संस्थाहरूको आन्तरिक कार्यविधिबमोजिम गरेको योगदान कर्मचारी हितलाई प्राथमिकतामा राखी फिर्ताको कार्यविधि तयार गर्नुपर्दछ ।

८. सामाजिक परीक्षण सञ्चालनमा :

- (१) संस्थाले सदस्य तथा समुदायको हितमा सञ्चालन गरेका क्रियाकलापहरू, वस्तु तथा सेवाहरू, सदस्य सन्तुष्टिको स्तर, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक तथा पर्यावरणीय क्षेत्रमा पारेको प्रभाव सम्बन्धमा सदस्य तथा सरोकारवालाको सहभागितामा तोकिएको कार्यविधिबमोजिम सामाजिक परीक्षण गराउन सक्नेछ ।
- (२) संस्थाको सदस्य संख्या, कार्यक्षेत्र तथा आवश्यकताको आधारमा वार्षिक सामाजिक परीक्षणको संख्या तोकी कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।
- (३) सामाजिक परीक्षणमा प्राप्त सुझावहरू प्रतिवेदनमार्फत साधारणसभालाई जानकारी गराउनुपर्नेछ । साथै, सामाजिक परीक्षणमा प्राप्त सुझाव योजना तथा नीतिहरूमा समावेश गर्नुपर्दछ ।

९. स्थिरीकरण कोषमा सहभागिता :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूले बचत तथा ऋण सहकारी संस्थासम्बन्धी स्थिरीकरण कोषमा आबद्ध भई बचत तथा ऋण परिचालनमा हुने जोखिम व्यवस्थापन गरी संघ-संस्थालाई सुरक्षित गर्नुपर्दछ ।
- (२) बचत तथा ऋण सहकारी संस्थासम्बन्धी स्थिरीकरण कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७६ बमोजिम कोषमा आबद्ध हुन देहायबमोजिमको योग्यता आवश्यक हुने हुनाले संघ-संस्थाहरूले आवश्यक योग्यता विकास गरी आबद्ध हुनुपर्नेछ :-
 (क) कम्तीमा पाँच आर्थिक वर्ष कार्य सञ्चालन गरी वार्षिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गराएको,

- (ख) तोकिएको समयभित्रै अधिल्ला दुई वर्षको वार्षिक साधारणसभाको बैठक सम्पन्न गरेको,
- (ग) कर्जा वर्गीकरण गरी आवश्यक कर्जा नोकसानी व्यवस्था गरेको,
- (घ) कुल सम्पत्तिको अनुपातमा न्यूनतम पाँच प्रतिशत संस्थागत पुँजी रहेको,
- (ङ) अधिल्लो दुई वर्षहरूमा घाटामा नगएको वा सञ्चीत घाटा नभएको,
- (च) मन्त्रालयबाट स्वीकृत एकिकृत मापदण्डअनुसार उच्च जोखिममा नरहेको,
- (छ) निवेदन दिँदाका बखत नियामक निकायको निगरानी सूचीमा नपरेको वा शीघ्र सुधार कारबाहीमा सूचीकृत नभएको,
- (ज) विभागले स्वीकृत गरेको एकीकृत सूचना प्रणालीमा आबद्ध भएको र
- (झ) खण्ड (घ) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कोष सञ्चालन समितिले दुई दशमलव पाँच प्रतिशतभन्दा माथि संस्थागत पुँजी भएका संस्थालाई समेत तीन वर्षभित्र पाँच प्रतिशत संस्थागत पुँजी पुन्याउने सर्तमा सदस्यता दिन सक्नेछ ।
- (३). बचत तथा ऋण सहकारी संस्थासम्बन्धी स्थिरीकरण कोषमा आबद्ध हुनका लागि वार्षिक साधारणसभाबाट निर्णय गराई कोषले तोकेको कार्यविधिअनुसार आवेदन गर्नुपर्दछ ।
- (४) कोषमा सुरुमा आबद्ध हुँदा प्रारम्भिक योगदान गर्न सकिने हुनाले सोसमेत सञ्चालक समितिबाट निर्णय गरी योगदान गर्न सकिनेछ ।
- (५) सहकारी ऐन, नियमावली तथा कोष सञ्चालन कार्यविधिले तोकेबमोजिमको वार्षिक योगदान बापत रकम लेखा परीक्षण प्रतिवेदन अनुसार प्रत्येक वर्ष साधारणसभा सम्पन्न भएको ६०दिनभित्र कोषको बैंक खातामा दाखिला गरिसक्नुपर्नेछ ।
- (६). कोषमा आबद्ध संघ-संस्थाले कोषको वार्षिक परामर्श बैठकमा सहभागी भई कोष नीति, योजना तथा बजेट स्वीकृतीमा सहभागिता जनाउनुपर्नेछ ।
- (७) कोषबाट सुविधा प्राप्त गर्नका लागि तोकिएबमोजिमको प्रतिवेदन र योगदान रकम नियमित स्पमा कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ ।
- (८) स्थिरीकरण कोषमा आबद्ध भएको एक वर्षभित्र तोकिएको प्रमाणीकरण कार्यक्रममा आबद्ध हुनुपर्नेछ ।
- (९) स्थिरीकरण कोषमा आबद्ध संघ-संस्थाहरूबाट कोषको वार्षिक परामर्श बैठकमा अनिवार्य सहभागी हुनुपर्नेछ ।

१०. बचत तथा ऋण व्यवस्थापन :

१०.१ बचत व्यवस्थापन :

- (१) संघ-संस्थामा आबद्ध सदस्यहरूले मासिक रूपमा नियमित तोकिएबमोजिमको बचत अनिवार्य रूपमा गर्नु/गराउनुपर्नेछ ।
- (२) बचतमा वृद्धि : जीवनमा समृद्धि बचत तथा ऋण सहकारीहरूको मुख्य ध्येय भएकाले सदस्यहरूसँग बचत संकलन र संकलित बचत सदस्यकै बीचमा परिचालन गर्नुपर्दछ ।
- (३) सदस्य संघ-संस्थाहरूले सदस्यको मागको आधारमा आफ्ना बचत सेवाहरूलाई विविधीकरण गर्दा साकोस एकस्थिता प्रणालीको स्तर कायम गरी धन आर्जन हुने बचत कम्तीमा पाँच वटा विकास गर्नुपर्दछ ।
- (४) प्रत्येक बचतका उत्पादनमा कम्तीमा लक्षित सदस्यको २० प्रतिशत सदस्यहरूको सहभागिता हुनुपर्ने ।
- (५) प्रत्येक सदस्यको कुल ऋण परिमाणको अनुपातमा उक्त सदस्यको सबै बचतका सेवामा गरी ऋण रकमको कम्तीमा ३ प्रतिशत पुगेको हुनुपर्नेछ ।
- (६) सदस्य संघ-संस्थाहरूले बचत परिचालन गर्दा सबै किसिमको बचत खाताहरूमा संस्थाले निर्धारण गरेबमोजिमको ब्याज प्रदान गर्नुपर्दछ । कुनै पनि खाता ब्याज प्रदान नगर्ने गरी सञ्चालन गर्नुहुँदैन ।
- (७) सदस्य संघ-संस्थाले बचत परिचालन गर्दा संस्थागत सदस्यहरूको बचत रकम कुल बचतको अनुपातमा ३३ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (८) सदस्य संघ-संस्थाले बचत संकलन गरेको निस्सा बचतकर्ता सदस्यलाई सोही समयमै उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । फरक-फरक बचतको सेवाअनुसारको निस्सा फरक-फरक हुन सक्नेछ तर कुन बचतको सेवामा कुन निस्सा दिने हो सोको ढाँचा आन्तरिक बचत नीतिमा उल्लेख गरिएको हुनुपर्नेछ । सहायक खाता र मुख्य खाताको बीचमा अनिवार्य मासिक रूपमा भिडान गर्नुपर्दछ र सहायक खाता र व्यक्तिगत खाता (पास बुक) को बीचमा ब्याज प्रविष्ट गर्नु पूर्व अनिवार्य भिडान गर्नुपर्दछ ।
- (९) संघ-संस्थाले कुल बचतको अनुपातमा २० प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी आवधिक बचतको व्यवस्थापन गर्ने र आवधिक बचत बढीमा ३ वर्षसम्मको मात्र स्वीकार गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरी सोहीबमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (१०) सहकारी ऐन, २०७४ दफा ५० को उपदफा ७ बमोजिम प्राथमिक पुँजी कोषको १५

गुणाभन्दा धैरे नहुने गरी बचत संकलन गर्नुपर्दछ ।

- (८) सदस्य संघ संस्थाले सदस्यहरूबाट बचत स्वीकार गर्दा सफ्टवेयर/सिस्टमबाट प्रिन्ट हुने गरी बचत भौचर प्रदान गर्नुपर्दछ ।
- (९) हस्ताक्षर गर्न नसक्ने सदस्यहरूबाहेक अरु सबै सदस्यहरूलाई सफ्टवेयर/सिस्टमबाट चेक (भुक्तानी पुर्जा) जारी गरी सोही मार्फत मात्र फिर्ता गर्ने व्यवस्था कायम गर्नुपर्दछ ।

१०.२ ऋण व्यवस्थापन :

- (१) एक जना सदस्यलाई प्राथमिक पुँजी कोषको १० प्रतिशत वा कुल सम्पत्तिको १ प्रतिशतमध्ये जुन घटी हुन्छ, ऋण लगानी बढीमा सो बराबर हुने नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) धितो वा जमानत लिएरमात्र ऋण लगानी गर्ने । धितोको रूपमा सामूहिक जमानत, स्वयं सदस्यको बचत, जमानत दिने सदस्यको बचत र कानुनबमोजिमको चलअचल सम्पत्ति लिन सकिनेछ । बिनाधितो ऋण सदस्यको बचतको तीन गुणासम्म वा रु. १ लाखमध्ये जुन कम हुन्छ, सोभन्दा बढी नहुने गरी नीतिगत व्यवस्था गरी सोहीबमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । अन्य सदस्यहरूको समुह बचत जमानतमा अधिकतम रु. ३ लाखसम्म मात्र ऋण लगानी गर्न सकिनेछ ।
- (३) मासिक रूपमा ऋणको वर्गीकरण गरी १२ महिनाभन्दा बढी भाखा नाघेको ऋण रकमको १०० प्रतिशत १ देखि १२ महिनासम्म भाखा नाघेको ऋण रकमको ३५ प्रतिशत र १ देखि ३० दिन भाखा नाघेको ऋण र असल ऋण रकमको १ प्रतिशत हुने गरी अतिरिक्त ऋण जोखिम कोषको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- (४) ऋण भाखा नाघेको ऋणी सदस्य १० दिनसम्म पनि संघ-संस्थाको सम्पर्कमा नआएमा त्यस्तो ऋणको शतप्रतिशत जोखिम कोषको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- (५) सदस्य संघ-संस्थाहरूले सदस्यको मागको आधारमा आफ्ना ऋण सेवाहरूलाई विविधीकरण गरी उद्देश्यमा केन्द्रित ऋण लगानी गर्नुपर्दछ ।
- (६) ऋणको क्षेत्रगत सीमा निर्धारण गर्नुपर्दछ । यसरी निर्धारण गर्दा कुल ऋणको अनुपातमा कम्तीमा पनि ७० प्रतिशत ऋण आयआर्जन (उत्पादक) क्षेत्रमा हुने गरी निर्धारण गरी सोहीबमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

- (७) ऋण लगानी गर्दा किस्ताबन्दीमा फिर्ता हुने गरी गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरी सोहीबमोजिम कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (८) ऋण लगानी गर्दा क्षेत्रगत र व्यक्तिगत सीमा स्पष्ट हुने गरी आन्तरिक कार्यविधिमा व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (९) सदस्यलाई ऋण लगानी गर्दा ऋणी सदस्यको कम्तीमा पनि २० प्रतिशत स्वपुँजी हुने गरी गर्नुपर्दछ ।
- (१०) कम्तीमा पनि हरेक तीन-तीन महिनाको अन्तरमा बजारदरको विश्लेषण गरी आवश्यक परेको खण्डमा बचत र ऋणको ब्याजदर परिमार्जन गर्ने । तर, कोभिड-१९ को असर रहिरहेसम्म बजार दर कम्तीमा पनि हरेक महिना विश्लेषण गरी आवश्यक परेको खण्डमा बचत र ऋणको ब्याजदर परिमार्जन गर्ने ।
- (११) बचत र ऋणको ब्याजदरको भारित औषत फरकतादर जहिले पनि ६ प्रतिशतभन्दा कम हुने गरी व्यवस्थापन गर्ने ।
- (१२) सामान्यतया ३ महिनाभन्दा बढी ग्रेस अवधि राखी ऋण प्रवाह नगर्ने । ऋण नीतिबमोजिम साँवासहितको किस्ता सुरु हुने अवधिमा थप गरिएको अवधिलाई सम्भनुपर्दछ । ग्रेस अवधिमा समेत मासिक रूपमा ब्याज असुल गर्नुपर्दछ ।
- (१३) सामान्य अवस्थामा ऋणको पुनर्तालिकीकरण र पुनर्सरचना नगर्ने । प्राकृतिक प्रकोप, विपद् र महामारीको समयभन्दा अधिको ऋणको साँवा ब्याज शतप्रतिशत बुझाउने ऋणी सदस्यहरूका लागि संस्थाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण निर्देशिका र महामारीमा ऋण व्यवस्थापन कार्यविधिअनुसार ऋणको पुनर्सरचना वा पुनर्तालिकीकरण गर्न सकिनेछ ।
- (१४) पाकेको पाउनुपर्न ब्याज समयमा असुल नभए पनि ब्याज पुँजीकरण गर्नुहुँदैन ।
- (१५) सहकारी विभागको २०७७ मंसिर २३ गतेको प्रेस विज्ञप्तिअनुसार सहकारी संस्थाहरूले सदस्यलाई प्रवाह गर्ने ऋणमा सम्झौताबमोजिमको ब्याज रकमबाहेक अतिरिक्त शुल्क नलिने तर ऋण प्रवाह गर्दा संस्थाको अतिरिक्त खर्च गर्नुपर्ने भई अतिरिक्त शुल्क नलिई नहुने भएमा ब्याजबाहेक अधिकतम १ प्रतिशत नबढने गरी सेवा शुल्क लिन सकिनेछ । समूह सिर्जना गरी सामूहिक जमानीमा (लघुवित) ऋण लगानी गरेको हकमा संस्थाको अतिरिक्त खर्च पर्ने गई अतिरिक्त शुल्क नलिई नहुने अवस्थामा ब्याजबाहेक अधिकतम १.५ प्रतिशत नबढने गरी सेवा शुल्क लिन सकिनेछ । ऋणको ब्याज र सेवा शुल्क लिएकामा थप प्रक्रिया शुल्क, प्रशासन शुल्क वा अन्य कुनै

शुल्क लिन पाइने छैन ।

- (१६) संस्थाले ऋण लगानी गर्दा प्रकृतिक व्यक्तिलाई मात्र गर्नुपर्दछ । यसरी ऋण लगानी गर्दा कम्तीमा सदस्य बनेको ९० दिन पुगेको हुनुपर्नेछ ।
- (१७) ऋण लगानीको समयावधि सामान्यतया बढीमा ५ वर्षको कायम गर्नुपर्दछ, तर निरन्तर ३ महिनाभन्दा धेरै समयसम्म पनि तरलता व्यवस्थापन गर्न नसकेको अवस्थामा ऋणको प्रकृति हेरी बढीमा १० वर्षको समयावधि कायम गर्न सकिनेछ ।
- (१८) संघ-संस्थाले गरेको ऋण लगानीबमोजिम असुलउपर गर्नुपर्ने सम्पूर्ण रकम असुलउपर भइसकेपछि सुरक्षणबापत राखिएको धितो ७ कार्यदिनभित्र फुकुवाका लागि सम्बन्धित कार्यालयमा लेखी पठाउनुपर्नेछ ।
- (१९) संघ-संस्थाले स्वीकृत ऋण रकम निकासा गर्दा आपतकालिन ऋणबाहेक अन्य ऋणहरू सम्बन्धित सदस्यको खातामा जम्मा गर्नुपर्दछ ।
- (२०) संघ-संस्थाले सदस्यहरूलाई ऋण लगानी गर्दा चेक धितो सुरक्षण स्वीकार गर्नुहुँदैन ।

११. सदस्य सहभागिता स्तर संबन्धमा :

- (१) नेपाल सरकार सहकारी विभागबाट २०७५/५/१८ गते जारी गरिएको सदस्य केन्द्रियता सूचकांक गणना विधिको आधारमा वार्षिक स्पमा गणना गरी आगामी योजनामा सुधारात्मक उपाय समेत समावेश गरी साधारणसभामा प्रस्तुत प्रतिवेदनमा संलग्न गर्नुपर्दछ ।
- (२) संघ-संस्थामा सदस्यहरूको दीर्घकालीन पुँजी (सेयर पुँजी, जगेडा कोष, घाटा पूर्ति कोष र नियमित बचत) को अनुपात कम्तीमा पनि ३० प्रतिशतभन्दा माथि रहने गरी संस्थापकीय सरोकार कायम गर्ने । जुन तपसिलको सूत्रबाट गणना गर्न सकिन्छ :

संस्थापकीय सरोकार	सदस्यको पुँजी रु. + नियमित बचत रु.	× १००
	जम्मा पुँजी रु. (सदस्यको पुँजी रु. + जम्मा बचत रु. + तिनुपर्ने ऋण रु.) + तटस्थ स्रोत संयोग बिन्दु समायोजन अंक रु.	

जहाँ सदस्यको पुँजी रु. = अंसघन रु. + जगेडा कोष रु. + घाटापूर्ति कोष रु.

स्पष्टीकरण : तटस्थ स्रोत संयोग बिन्दु समायोजन भन्नाले सदस्यको पुँजी जम्मा बचतको ३५% बराबर नपुगेको भए नपुगेजति अंक सम्भनुपर्दछ ।

- (३) सञ्चालकीय सक्रियतालाई वृद्धि गर्न वार्षिक योजना तथा बजेट निर्माण, व्यावसायिक

रणनीतिक योजना र संस्था सञ्चालनको नीति तथा कार्यविधिहरू विकास तथा अद्यावधिक र तर्जुमा गर्दा विस्तारित मञ्चमार्फत सदस्य सहभागिताको वृद्धि गर्ने ।

साकोसको सञ्चालकीय सक्रियता तपसिलअनुसारको सूत्रबाट निकाल्न सकिन्छ :

सञ्चालकीय सक्रियता	वर्षमा सदस्य बैठक (साधारण सभा + विशेष साधारण सभा + विस्तारित मञ्च) मा उपस्थित सदस्य {(वर्षारम्भका जम्मा सदस्य + वर्षान्तका जम्मा सदस्य)/२}×६ वा (वर्षमा सदस्य बैठकमा उपस्थित सदस्य) मा जसको संख्या बढी हुन्छ सो	$\times 900$
--------------------	--	--------------

स्पष्टीकरण : 'विस्तारित मञ्च' भन्नाले संस्थाको तर्फबाट साधारण सदस्यहरूलाई डाकिएको जुनसुकै स्तर वा प्रकारको परामर्श सभा सम्झनुपर्दछ ।

(४) संस्थाको उत्पादन तथा सेवा अधिकतम सदस्यहरूले उपयोग गर्न सक्ने गरी नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।

साकोसको संरक्षकीय सम्बन्धन तपसिलको सूत्रबाट गणना गर्न सकिन्छ ।

संरक्षकीय सम्बन्धन	वर्षभरि कम्तीमा एकपल्ट ऋण प्राप्त गर्ने सदस्य संख्या (वर्षारम्भका जम्मा सदस्य संख्या + वर्षान्तका जम्मा सदस्य संख्या)/२	$\times 900$
--------------------	--	--------------

१२. वित्तीय व्यवस्थापन तथा प्रतिवेदन प्रकाशन (खुलासा) सम्बन्धमा :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाले वित्तीय कारोबार गर्दा विश्व ऋण परिषदले सिफारिस गरेको PEARLS मापदण्ड परिपालना गर्नुपर्दछ ।
- (२) संघ-संस्थाहरूले व्यवस्थापनबाट एक जनालाई सूचना अधिकारी तोकी लिखित कार्यविवरण उपलब्ध गराउने साथै सूचना अधिकारीको विवरण साकोसको वेबसाइट र कार्यालय परिसरमा देखिने गरी अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (३) संघ-संस्थाहरूले मासिक रूपमा सदस्यहरूले देख्ने ठाउँमा साकोसको वित्तीय अवस्था सार्वजनीक गर्नुपर्दछ ।
- (४) १ अर्बभन्दा बढी कुल सम्पत्ति भएका साकोसहरूले अर्धवार्षिक रूपमा अपरिस्कृत वित्तीय विवरण राष्ट्रिय स्तर वा स्थानीय स्तरको पत्रिकामा सार्वजनिक गर्नुपर्दछ ।
- (५) आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र बाह्य लेखा परीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन कार्य

सम्पन्न भएको मितिले १५ दिनभित्र नेफस्कूनमा उपलब्ध गराउने ।

- (६) साधारणसभामा प्रस्तुत हुने वार्षिक प्रतिवेदन साधारणसभा हुनुभन्दा कम्तीमा पनि १५ दिन अगाडि सदस्यहरूलाई उपलब्ध हुने व्यवस्था मिलाउने ।

१३. सञ्चर्भ ब्याजदर तथा मूल्य निर्धारण सम्बन्धमा :

- (१) संघ-संस्थाहरूले बचत तथा ऋणको ब्याजदर निर्धारण गर्दा नेपाल सरकार सहकारी विभागले जारी गरेको सन्दर्भ ब्याजदरलाई आधार मानी निर्धारण गर्ने ।
- (२) सन्दर्भ ब्याजदर निर्धारण समितिले तोकेको मितिबाट तोकेको ब्याजदर कार्यान्वयन हुने नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (३) सन्दर्भ ब्याजदर संशोधन हुनुभन्दा अगावै लगानी भएको ऋण वा संकलन भएको बचतको ब्याजमा पनि संशोधित दर नै कायम हुने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ तर आवधिक बचतको हकमा सम्झौता समयावधिसम्म सम्झौताअनुसार नै हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (४) सन्दर्भ ब्याजदर संसोधनका कारण भारित औषत फरकतादरमा क्षति हुन गएमा आन्तरिक कार्यविधि संशोधनमार्फत भारित औषत फरकतादर सहकारी ऐनबमोजिम बनाउन सकिनेछ ।
- (५) सन्दर्भ ब्याजदरअनुसार संघ-संस्थाले आन्तरिक ब्याजदर समयोजन गर्नु कानुनी दायित्व रहेकाले सन्दर्भ ब्याजदरको सम्बन्धमा सञ्चालक समिति व्यवस्थापन तथा सदस्यहरूले जानकारी लिने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- (६) सदस्य संघ-संस्थाले प्रदान गर्ने सेवाको मूल्य निर्धारण गर्दा आधारदर गणना गरी बजारदर अनुसार लाभांश र PEARLS मापदण्डअनुसार संस्थागत पुँजी कायम हुनेगरी गर्नुपर्दछ ।

१४. संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष वितरण सम्बन्धमा :

- (१) संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष बचत ऋण सहकारीहरूमा सदस्यहरूलाई आफ्नो संस्थामार्फत कारोबार गरी आर्थिक समृद्धिको आधार तयार गर्ने विधि भएकाले वार्षिक कारोबारमा खुद बचत सकारात्मक हुने संघ-संस्थाले साधारणसभा सम्पन्न भएको एक महिनाभित्र

कारोबारको आधारमा सदस्यहरूलाई संरक्षित पुँजी कोषको रकम वितरण गर्नुपर्दछ ।

- (२) संघ-संस्थाले संरक्षित पुँजी कोष फिर्ता गर्दा स्वीकृत आन्तरिक कार्यविधिअनुसार गर्नुपर्दछ । यस्तो आन्तरिक कार्यविधि सहकारी ऐन नियमावलीसँग नबाटिने हुनुपर्नेछ ।
- (३) संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषबाट सदस्यलाई रकम फिर्ता गर्दा तपसिलमा उल्लिखित विधिबाट गणना गर्नुपर्दछ ।

क) कुल संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष रकमको ४० प्रतिशत रकम प्रत्येक आर्थिक वर्षमा बचतमा भुक्तिनी गरेको ब्याज रकममा प्रतिफल वितरणका लागि छुट्याउनुपर्नेछ ।

$$\text{बचतको फिर्ता कोषको गणना दर} = \frac{\text{कुल संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषको } 40\%}{\text{बचतमा कुल ब्याज र्ख्यर्च}}$$

ख) कुल संरक्षित पुँजी फिर्ता कोष रकमको ६० प्रतिशत रकम प्रत्येक आर्थिक वर्षमा ऋणमा प्राप्त गरेको ब्याज रकममा प्रतिफल वितरणका लागि छुट्याउनुपर्नेछ ।

$$\text{ऋणको फिर्ता कोषको गणना दर} = \frac{\text{कुल संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषको } 60\%}{\text{आ.व.मा ऋणमा प्राप्त ब्याज}}$$

(४) आन्तरिक कार्यविधिमा असल सदस्यको योग्यताको व्यवस्था गरी उक्त योग्यता नपुगेका सदस्यहरूलाई संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषको रकम रोक्न सक्नेछ । यसरी वितरण नभई रोक्का भएको रकम आर्थिक वर्षको अन्त्यमा संस्थाको जगेडा कोषमा सार्नुपर्नेछ ।

(५) संरक्षित पुँजी कोष फिर्ता गर्दा सदस्यले प्राप्त गर्ने रकमको ५ प्रतिशत रकम अग्रिम कर कट्टी गरी बाँकी रकम मात्र भुक्तिनी गर्नुपर्दछ । यसरी संरक्षित पुँजी कोषको रकम फिर्ता गर्दा संस्थागत कारोबार गर्ने सदस्यलाई समेत वितरण गर्नुपर्दछ ।

(६) संरक्षित पुँजी कोषबाट सेयर लाभांश कोषमा रकमान्तर गरी वितरण गर्नुहुँदैन र संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषबाट सेयर कारोबारलाई आधार मानी रकम फिर्ता गर्नुहुँदैन ।

(७) सेयर अनुपात पल्स मापदण्डअनुसार पुन्याउनु आवश्यक भएमा साधारणसभाबाट निर्णय गरी रु.१००।- ले भाग जाने रकम सेयरमा रकमान्तर गरी बाँकी रकम फिर्ता गर्न सकिनेछ ।

(८) संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषको रकम कारोबार भएको आर्थिक वर्षमा कारोबार गर्ने सदस्यहरूका लागि पछिल्लो आर्थिक वर्षको वार्षिक साधारणसभाले स्वीकृत गरेको

लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा वितरण गर्नुपर्दछ । यसरी वितरण गर्नुपर्ने आर्थिक वर्षमा वितरण नगरे वा वितरण हुन नसके आर्थिक वर्षको अन्तमा संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषमा रहेको रकम जगेडा कोषमा रकमान्तर गर्नुपर्दछ ।

१५. एकीकरण तथा विभाजन सञ्चालनमा :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूले साधारणसभाबाट एकीकरणका लागि पूर्व सहमति लिई सदैव एकीकरणका लागि तयार रहनुपर्दछ ।
- (२) सदस्य संघ-संस्थाहरूले वार्षिक स्पमा एकीकरणसम्बन्धी छलफल आयोजना गर्न वा सोसम्बन्धी छलफलमा सहभागिता जनाई एकीकरणसम्बन्धी जानकार हुनुपर्नेछ ।
- (३) ३३ प्रतिशतभन्दा बढी सदस्य दोहोरिएको संस्थाहरू एकआपसमा अनिवार्य एकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- (४) बचत तथा ऋण सहकारी एकीकरण गर्दा एक स्थानीय तहलाई प्राथमिकता दिई एकीकरणको प्रक्रिया अधि बढाउनुपर्नेछ ।
- (५) सदस्य संघ-संस्थाहरूले एकीकृत कारोबार गर्नुपूर्व सम्पत्ति तथा दायित्वको मूल्यांकन गरी एकीकरण गर्न साकोसका सहायक खाताहरू र मूल खाता भिडान गर्नुपर्दछ ।
- (६) सहकारी नियमावलीको नियम ७ बमोजिम जनसंख्याको आधारमा रहनसक्ने बचत ऋण सहकारीको संख्या तोकिएकोले सो स्तर प्राप्त गर्न एकीकरणलाई अभियानको स्पमा सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- (७) फरक विषयका सहकारीहरूसँग एकीकरण गर्दा मुख्य कारोबार बचत तथा ऋणको हुने गरी एकीकरण गर्नुपर्दछ ।
- (८) संस्थाहरू एकआपसमा एकीकरण हुँदा वहाल रहेका कर्मचारीहरूको वहिर्गमन नहुने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (९) स्थायी लेखा नम्बर खारेजी गर्नुपर्ने भए एकीकरण सम्पन्न भएको एक महिनाभित्र प्रक्रिया सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।
- (१०) एकीकरण हुनुपूर्व कायम रहेको ब्याजदर एकीकरण भएपछि एकीकरण हुँदाको बखत समायोजन कार्यदलले सम्पूर्ण गरेबमोजिम एउटै कायम गर्नुपर्दछ ।
- (११) कारोबार एकीकृत स्पमा सुरु गर्नुअगावै प्राविधिक स्पमा सेयर, बचत र ऋणका खाताहरू एकीकृत भएको हुनुपर्नेछ ।

(१२) संघ-संस्थाको एकीकरण तथा विभाजन सहकारी संस्था एकीकरण तथा विभाजन निर्देशिका, २०७७ बमोजिम सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।

१६. सेवा केन्द्र सञ्चालन तथा कार्यक्षेत्र विस्तार सञ्चालनमा :

- (१) सेवा केन्द्र विस्तार गर्नुपूर्व स्थलगत सम्भाव्यता अध्ययन गरी सम्भाव्य देखिएको स्थानमा स्पष्ट कार्ययोजनासहित विस्तार गर्नुपर्दछ ।
- (२) सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्नुपूर्व सम्बन्धित नियामक निकायबाट सेवाकेन्द्र सञ्चालन स्वीकृती लिनुपर्नेछ । साथै, स्थानीय तहमा दर्ता गर्नुपर्ने भए दर्ता गरेर मात्र सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- (३) सेवा केन्द्र सञ्चालनलाई व्यवस्थित बनाउन सेवा केन्द्र सञ्चालन व्यवस्थापन कार्यविधि विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने । यस कार्यविधिमा सञ्चालन ढाँचा स्पष्ट उल्लेख भएको हुनुपर्नेछ ।
- (४) दैनिक रूपमा सेवा केन्द्रहरूको हिसाब मिलान गर्ने नीतिगत व्यवस्था गरी कार्यान्वयन गर्ने । हरेक सेवा केन्द्रहरूको वासलात, आय व्यय, सन्तुलन परीक्षणलगायत वित्तीय विवरण अलग-अलग र एकीकृत प्रतिवेदन कारोबार समयमै प्राप्त हुने गरी प्राविधिक व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (५) सेवा केन्द्र सञ्चालन गरेको आर्थिक वर्षबाटै खुद बचत हुने गरी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (६) सेवा केन्द्र सञ्चालन गर्दा सदस्यहरूको पहुँच तथा पायक पर्ने स्थान, नगद ओसार पसार र कार्यालयको पर्याप्त सुरक्षा व्यवस्था मिलाई गर्नुपर्दछ ।
- (७) सेवा केन्द्र सञ्चालन स्तरको सम्बन्धमा कम्तीमा पनि वार्षिक रूपमा सञ्चालक समिति वा लेखा सुपरीवेक्षण समितिबाट अनुगमन तथा निरीक्षण गर्नुपर्दछ ।
- (८) सदस्य संस्थाले कार्यक्षेत्र विस्तार गर्दा सेवाको माग, प्रतिइकाइ लागत सञ्चालन खर्च व्यवस्थापकीय रेखदेख रिथर सम्पत्तिको उपयोग विश्लेषण गरी कार्यक्षेत्र विस्तार गर्नुपर्दछ ।

१०. नेफ्स्कून साकोस म्यानेजर्स क्लब सठबन्धमा :

- (१) जोखिम सुपरीवेक्षण तथा गुणस्तर सुनिश्चितता कार्यक्रममा आबद्ध सदस्य संघ-संस्थाहरूले प्रमुख कार्यकारी अधिकृत वा व्यवस्थापन प्रमुखलाई नेफ्स्कून साकोस म्यानेजर्स क्लबमा आबद्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (२) नेफ्स्कून साकोस म्यानेजर्स क्लबमार्फत बचत ऋण सहकारी अभियानमा व्यावसायिक व्यवस्थापनको अभ्यास गरिने भएकाले आबद्ध प्रमुख कार्यकारी अधिकृतले क्लबको कामको सिलसिलामा सम्बन्धित संस्थाको दैनिक तथा व्यावसायिक काममा असर नपर्ने गरी दिएको वार्षिक १० दिनसम्म काज उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- (३) नेफ्स्कून साकोस म्यानेजर्स क्लबले आर्थिक वर्ष सुरु हुनुअगावै आगामी वर्षको कार्ययोजना संघमा पेस गर्नुपर्दछ ।
- (४) नेफ्स्कून साकोस म्यानेजर्स क्लबले बचत ऋण सहकारीका अन्तर्राष्ट्रिय मूल्य-मान्यता र सिद्धान्त तथा नेफ्स्कूनको मार्गदर्शनअनुस्य कार्यसम्पादन गर्नुपर्दछ ।

११. साकोस एकस्थिता प्रणाली सठबन्धमा :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूले नेफ्स्कूनको साकोस एकस्थिता प्रणाली नीतिअनुसार सम्झौता गरी एकस्थिता प्रणाली कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) बचत तथा ऋण सहकारी अभियान भित्र दृश्यमा एकस्थिता ल्याउन संघले तोकेको ढाँचामा प्रतीक निर्माण, सहकारी रडको उपयोग, कर्मचारीको पोसाक साकोसका अन्य आधारभूत नियमित प्रकाशनहरू प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- (३) संस्था सञ्चालनमा एकस्थिता कायम गर्ने गरी नेफ्स्कूनले उपलब्ध गराएको ढाँचामा आन्तरिक कार्यविधि र वस्तु तथा सेवाको विविधीकरणसम्बन्धी प्रकाशनको उपयोग गरी स्तरीयता कायम गर्नुपर्दछ ।
- (४) साकोस एकस्थिता प्रणाली कार्यान्वयन सम्झौताबमोजिम संस्थाले गर्नुपर्ने भनी लेखिएका सबै क्रियाकलाप सम्पन्न गर्नुपर्दछ ।
- (५) सञ्जाल हितका लागि उपयोग गर्न संघ-संस्थाहरूसँग भएको वित्तीय स्रोत तरलताको स्थिता उपयोग गर्दा कम्तीमा पनि ५० प्रतिशत बचत ऋण सहकारी सञ्जालमार्फत परिचालन गर्नुपर्दछ ।
- (६) संघ-संस्थाको सेवा प्रभावकारी बनाउन नेफ्स्कूनले तोकेको एकस्थिता प्रणालीअनुसार

प्रविधिको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

- (७) एकस्थता प्रणाली सम्फौतामा उल्लेख भएका आवश्यक तालिमहरू प्राप्त गर्न सक्ने गरी योजना तथा नीतिगत व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।
- (८) नेफ्स्कूनले तोकेको ढाँचामा वित्तीय प्रतिवेदन तयारी तथा अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

१९. तरलता व्यवस्थापन सम्बन्धमा :

- (१) संघ-संस्थामा आवश्यक तरलता प्रक्षेपणका लागि कम्तीमा आगामी ६ महिनाको नगद प्रवाह योजना तयार गरी नियमित सुपरीवेक्षण गर्नुपर्दछ ।
- (२) नेफ्स्कून र साकोसबीचको ऐक्यबद्धतालाई थप सुदृढ गर्दै 'एकका लागि सबै र सबैका लागि एक' नाराको भावनालाई व्यावहारिक कार्यान्वयन गर्न कुल सम्पत्तिको १ प्रतिशत रकम केन्द्रीय तरलता कोषमा नेफ्स्कूनले विकास गरेको सेवाअन्तर्गत राख्नुपर्नेछ ।
- (३) संघ-संस्थामा रहेको तरलता रकमले कमाउने गरी सञ्जाल र वित्तीय संस्थामा जोखिम व्यवस्थापनसहित कम्तीमा लागत धान्ने गरी परिचालन गर्नुपर्दछ ।
- (४) कुल बचतको अनुपातमा कम्तीमा १५ प्रतिशत तरलता निरन्तर कायम राख्नुपर्नेछ ।
- (५) संघ-संस्थाले कुल सम्पत्तिको बढीमा १ प्रतिशतसम्म नकमाउने तरल सम्पत्तिको रूपमा राज्य सक्नेछ । उक्त नगदको सुरक्षाका लागि अनिवार्य रूपमा बिमा गर्नुपर्दछ ।
- (६) संघ-संस्थामा रहेको तरलता परिचालनमा हुन सक्ने केन्द्रीकृत जोखिम व्यवस्थापन गर्न बचत ऋण सहकारी सञ्जालबाहेक एउटै वित्तीय संस्थामा २५ प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी व्यवस्थापन गुर्नपर्नेछ ।

२०. सदस्य सूचना प्रणाली तथा कोपोमिसमा आबद्धता सम्बन्धमा :

- (१) mis.nefscun.org.np मार्फत संघले विकास गरेको एकीकृत सदस्य सूचना प्रणालीमा सदस्य संघ-संस्थाहरूले विवरण नियमित अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (२) सदस्य सूचना प्रणालीमार्फत संघमा प्रतिनिधित्व गर्ने प्रतिनिधिको विवरण संघको साधारणसभा हुनुभन्दा १५ दिनअगावै अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (३) लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र साधारणसभा सम्पन्न भएको ३० दिनभित्र सदस्य सूचना

प्रणालीमा अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

- (४) सदस्य संघ-संस्थाहरूले मासिक वित्तीय प्रतिवेदन सदस्य सूचना प्रणालीमार्फत महिना समाप्त भएको ७ दिनभित्र अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (५) सदस्य संघ-संस्थाले सदस्य सूचना प्रणाली अद्यावधिक गर्न सक्ने जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (६) सदस्य सूचना प्रणालीसम्बन्धी संघले आयोजना गरेको तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रममा सम्बन्धित कर्मचारीलाई अनिवार्य सहभागी गराउनुपर्नेछ ।
- (७) सदस्य सूचना प्रणाली सञ्चालनका लागि संघबाट स्वचालित रूपमा प्राप्त हुने यूजर आईडी र पासवर्ड सुरक्षित र गोप्य रूपमा व्यवस्थापन गर्ने जिम्मेवारी व्यवस्थापन प्रमुखको हुनेछ ।
- (८) सहकारी विभागबाट जारी निर्देशिनअनुसार कोपोमिस प्रणालीमा नियमित रूपमा विवरणहरू अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (९) सहकारी विभागबाट २०७९/०२/३१ मा जारी पत्र संख्या ०७८/०७९/१४०३ अनुसार संघसंस्थाहरूले कोपोमिस प्रणालीमा समष्टिगत विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

२१. जोखिम सुपरीवेक्षण तथा गुणस्तर सुनिश्चितता सञ्चालनमा :

- (१) हरेक संघ-संस्थाले विद्यमान जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन आन्तरिक रूपमा लेखा सुपरीवेक्षण समितिको क्षमता विकास र कार्य प्रभावकारिताको व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (२) संघ-संस्थाले सञ्चालक समितिले तोकेको सञ्चालकको संयोजकत्वमा व्यवस्थापक सदस्य रहने गरी बढीमा ५ जनाको जोखिम विश्लेषण कार्यदल गठन गरी त्रैमासिक रूपमा नेफ्स्कूनले उपलब्ध गराएको ढाँचामा जोखिम विश्लेषण गरी हरेक त्रैमास बितेको १५ दिनभित्र नेफ्स्कूनलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (३) ५ करोड वा सोभन्दा धेरै कुल सम्पत्ति भएका साकोसहरू नेफ्स्कूनले सञ्चालन गरेको जोखिममा आधारित साकोस सुपरीवेक्षण कार्यक्रममा सहभागी हुनुपर्नेछ ।
- (४) १० करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएका साकोसहरू नेफ्स्कूनले सञ्चालन गरेको पूर्ण तथा व्यावसायिक साकोस विकास कार्यक्रम (प्रोवेसन) कार्यक्रममा सहभागी हुन सकिनेछ ।

- (५) जोखिम विश्लेषण कार्यदलले त्रैमासिक रूपमा विश्लेषण गरेको प्रतिवेदन आगामी सञ्चालक समितिको नियमित बैठकमा छलफल गरी जोखिम व्यवस्थापनका लागि आवश्यक कार्ययोजना निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (६) २५ करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएका साकोसहरू एशियाली ऋण महासंघ (अकु) को प्राविधिक सहयोगमा नेफस्कूनद्वारा सञ्चालित एक्सेस कार्यक्रममा सहभागी हुन सक्नेछ ।
- (७) ५ करोडभन्दा कम कुल सम्पत्ति भएका साकोसहरूले नेफस्कूनले सञ्चालन गरेको शीघ्र जोखिम विश्लेषण कार्यक्रम (सार) मा सहभागिता जनाउनुपर्नेछ ।
- (८) २५ करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएका सदस्य संघ-संस्थाहरूले आन्तरिक लेखा परीक्षणका लागि अनिवार्य लेखा परीक्षक नियुक्ति गरी आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२२. सुशासन तथा सिद्धान्त परीक्षण सर्तबन्धमा :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाले स्तरीय आचारसंहिता निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) रु. २ करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएको सदस्य संघ-संस्थाको सञ्चालक समितिमा निर्वाचित व्यक्तिले दैनिक व्यवस्थापकीय काम-कारबाहीमा संलग्न हुनुहुँदैन ।
- (३) सञ्चालकले आफ्नो अधिकार क्षेत्र नाधी गरेको काम-कारबाहीप्रति सञ्चालक स्वयं जवाफदेही हुनुपर्नेछ ।
- (४) सञ्चालक समिति, लेखा समिति, उपसमिति, कर्मचारी वा निजको परिवारको स्वामित्वमा रहेको घर भाडामा लिई कारोबार गर्नुहुँदैन ।
- (५) सञ्चालक समिति, लेखा समिति, उपसमिति, कर्मचारी वा निजको परिवारको स्वामित्वमा सञ्चालनमा रहेको फर्म वा कम्पनीबाट वस्तु वा सेवा खरिद गर्नुहुँदैन ।
- (६) सञ्चालक समिति, लेखा समिति, उपसमिति र कर्मचारी अर्को कुनै सहकारीको कर्मचारी, समिति, लेखा समिति वा उपसमितिमा संलग्न हुनुहुँदैन ।
- (७) बुँदा नं. ६ मा जेसुकै लेखिएको भए तापनि संघ-संस्था सदस्य रहेको उपल्लो निकायमा सञ्चालक समिति, लेखा समिति वा उपसमितिमा रहन भने बाधा पर्ने छैन ।
- (८) गोपनीयता कायम राख्नुपर्ने : संघ-संस्था सञ्चालनको क्रममा कारोबारको गोपनीयता कायम राख्नुपर्नेछ ।

२३. प्रतिवेदन सञ्चारण सम्बन्धमा :

- (१) पर्ल्स विश्लेषणसमेत समावेश भएको मासिक प्रगति प्रतिवेदन सञ्चालक समितिको नियमित बैठकमा व्यवस्थापन प्रमुखबाट अनिवार्य प्रस्तुत गरी छलफल गरी सोको सुधार योजना बनाई कार्यान्वयनका लागि नीतिगत व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
- (२) सञ्चालक समितिको नियमित बैठकमा छलफल भई निर्णय भएको मासिक प्रतिवेदन तोकिएको ढाँचामा नियामक निकाय र नेफ्स्कूनमा नियमित रूपमा पठाउनुपर्नेछ ।
- (३) साधारणसभा सम्पन्न भएको १५ दिनभित्र साधारणसभाको निर्णय सहितको वार्षिक प्रतिवेदन नियामक निकाय र नेफ्स्कूनमा पठाउनु पर्नेछ ।

२४. विद्युतीय भुक्तानी तथा फर्स्टोट व्यवस्थापन

- (१) सदस्य संघ-संस्थाले विनियममा व्यवस्था गरी विद्युतीय प्रणालीमार्फत आफ्ना सदस्यहरूले नेपालभरको कुनै सहकारी संस्थाबाट आफ्नो खातामा रकम जम्मा गर्न र भिक्न सकिनेछ ।
- (२) बचत तथा ऋणसम्बन्धी अन्तरसहकारी कारोबारको हकमा सहकारी संस्थाहरूले मन्त्रालयले सम्बन्धित विषयगत संघको भूमिकासमेत निर्दिष्ट गरी तोकेको मानदण्ड पालना गर्नुपर्दछ ।
- (३) सहकारी संघसंस्थाले प्रचलित कानुनबमोजिम स्वीकृत प्राप्त विद्युतीय भुक्तानी सेवाप्रदायकसँग लिखित सम्झौता गरी सदस्यहरूलाई विद्युतीय भुक्तानी सेवा प्रदान गर्न सकिनेछ । यसरी सम्झौता गरी दिईएको विद्युतीय सेवाको सम्झौता प्रति १ महिना भित्र सम्झौता पत्र सहित नियामक निकायमा जानकारी गराउनुपर्दछ ।
- (४) सदस्य संघ-संस्थाहरूले विद्युतीय सेवाप्रदायक फर्म वा कम्पनीमा धरौटीबाहेक सेयर खरिद वा कुनै पनि बचतको कारोबार गर्नुहुँदैन ।
- (५) विद्युतीय भुक्तानी तथा फर्स्टोटमा भएका कारोबारहरूको कम्तीमा दैनिक रूपमा रिकन्साइल गर्नुपर्दछ ।
- (६) विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीको स्तरीय सुरक्षा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।
- (७) विद्युतीय भुक्तानी प्रणालीको व्यक्तिगत कारोबार सुरक्षासम्बन्धी तालिम सदस्यहरूलाई प्रदान गर्नुपर्दछ ।

- (८) विषयगत केन्द्रीय संघले विकास गरेको भुक्तानी फस्टर्ट प्रणालीमार्फत मात्र भुक्तानी फस्टर्ट कारोबार गर्नुपर्दछ ।
- (९) विद्युतीय भुक्तानी तथा फस्टर्ट कारोबारको व्यवस्थित अभिलेख राखिनुपर्दछ ।
- (१०) विद्युतीय भुक्तानी फस्टर्ट आन्तरिक कार्यविधि विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

२५. विपद् व्यवस्थापन

- (१) सदस्य संघसंस्थाले संघबाट उपलब्ध गराईएको नमुना नीति बमोजिमको विपद् जोखिम न्यूनीकरण निर्देशिका तयार गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) विपद् जोखिमको स्व.विश्लेषण गरी उच्च एवं मध्यम जोखिम रहेका क्षेत्रहरूको जोखिम न्यूनीकरणका लागि आवश्यक योजना निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- (३) रु. ५० लाखभन्दा माथिको घर भएमा सो घरको प्राविधिक मार्फत भूकम्पीय जोखिम मूल्यांकन गराई आवश्यक सुरक्षा अपनाउनुपर्नेछ ।
- (४) सदस्य संघ-संस्थाले संस्थाको महत्वपूर्ण सम्पत्ति, अभिलेख एवं तथ्यांकहरूको स्तरिय सुरक्षा व्यवस्था कायम गर्नुपर्दछ ।
- (५) सम्भावित जोखिम न्यूनीकरणका लागि सञ्चालन खर्चको कम्तीमा १ प्रतिशत हुने गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ ।
- (६) विपद् जोखिम न्यूनीकरणमा तुरन्त क्रियाशील हुन सक्ने अधिकारसहितको विपद् जोखिम न्यूनीकरण व्यवस्थापन कार्यदल गठन गर्नुपर्दछ ।
- (७) विपद् जोखिम न्यूनीकरण निर्देशिकाबमोजिम वार्षिक कम्तीमा एक पटक जोखिम न्यूनीकरण सिमुलेसन अभ्यास गराउनुपर्नेछ ।
- (८) सदस्य संघ-संस्थाहरूले संघ उपलब्ध गराएको नमुना कार्यविधिअनुसार अभौतिक बैठक सञ्चालन कार्यविधि निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (९) विपद् जोखिम न्यूनीकरण निर्देशिकाबमोजिम घरबाट काम (Work form Home) प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

२६. विशिष्टीकृत संघ तथा गैरवितीय लगानी

- (१) विशिष्टीकृत सहकारी संघमा लगानी गर्दा सम्बन्धित संस्थामा आबद्ध सदस्यको प्रत्यक्ष साफा आवश्यकताको क्षेत्रमा कार्य गर्ने गरी गठन भएको संघमा मात्र लगानी गर्नुपर्दछ ।
- (२) बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको पहिचान र ऐक्यबद्धता कायम गरेर मात्र विशिष्टीकृत संघमा लगानी गर्नुपर्दछ ।
- (३) नेपस्कून, प्रदेश बचत संघ र जिल्ला बचत संघहरूको कार्यक्षेत्रमा दोहोरो नपर्ने सुनिश्चित भएको क्षेत्रमा मात्र लगानी गर्नुपर्दछ ।
- (४) संस्थाको प्राथमिक पुँजी कोष र बचतको अनुपात कम्तीमा एक बराबर १५ कायम गरी प्राथमिक पुँजी (जगेडा कोष र सेयर) बाट मात्र लगानी गरिनुपर्दछ । सहकारी संस्थाले विशिष्टीकृत सहकारी संघमा लगानी गर्दा अधिकतम रूपमा जगेडा कोषको ०.५ प्रतिशत लगानी गर्न सकिनेछ ।
- (५) विशिष्टीकृत सहकारी संघमा लगानी गर्दा स्वरोजगारी तथा मूल्यशृंखलामा योगदान पुऱ्याउने, वस्तुको सञ्चय, प्रशोधन, बजारीकरण र निर्यातमूलक कार्यका लागि दर्ता भएकाहरूमा मात्र लगानी गर्नुपर्दछ । घर-जग्गालगायत अनुत्पादक क्षेत्रमा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाले लगानी गर्नुहुँदैन ।
- (६) वित्तीय क्षेत्रबाहेकका क्षेत्रमा लगानी गर्दा एक वर्षभित्र प्रतिफल नआएमा अनिवार्य जोखिम खर्च व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- (७) विशिष्टीकृत सहकारी संघमा लगानी गर्दा साधारणसभाबाट स्वीकृत योजनाअनुसार मात्र गर्नुपर्दछ ।
- (८) सहकारी ऐन, २०७४ को दफा १२५ (ज) बमोजिम जरिवाना नहुने कानुनी वातावरण तयार भएपछि मात्र लगानी गर्नुपर्दछ ।
- (९) सदस्य संघ-संस्थाले गैरवितीय लगानी गर्नुहुँदैन ।

२७. सहकारी लघुवित (बचत समूह) परिचालन

- (१) बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूले सहकारी लघुवित (बचत समूह) मार्फत सेवा प्रवाहा गर्दा सहकारी लघुवित (बचत समूह) परिचालन आन्तरिक कार्यविधि तयार गर्नुपर्दछ ।

- (२) बचत समूह निर्माण गर्दा सहभागितामूलक ग्रामीण लेखाजोखा प्रणालीबाट आवश्यकताको अवस्था पहिचान गर्नुपर्दछ । यसरी समूह निर्माण गर्दा आवश्यकता भएका समुदायका सम्बन्धित सहकारीमा आबद्ध साफा सह-बन्धन (Common Bond) कायम भएको हुनुपर्दछ ।
- (३) बचत समूहबाट परिचालन हुने बचत ऋण तथा अन्य सेवाहरू समूहमैत्री र प्रतिस्पर्धी हुनुपर्दछ ।
- (४) बचत समूहमा आबद्ध सदस्यहस्ताई प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण प्रणाली, लाभांश, संरक्षित पुँजी फिर्ता कोषलगायतका सेवा-सुविधामा विभेद गर्नुहुँदैन ।
- (५) बचत समूहरूमा उद्यमशीलता विकास र सामाजिक क्रियाकलापमा सहभागिता गराउन वार्षिक कार्यक्रम तथा योजनामा समावेश गरिएको हुनुपर्दछ ।
- (६) बचत समूह परिचालनमा संलग्न कर्मचारीको लक्ष्य निर्धारण गर्दा खर्च धान्न सक्ने गरी गरिएको हुनुपर्दछ ।
- (७) बचत समूहमा भएको आर्थिक कारोबार संस्थाको लेखा प्रणालीमा एकीकृत भएको हुनुपर्दछ ।

२८. तथ्यांक भण्डारण तथा सुरक्षा व्यवस्था :

- (१) रु. ५ करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएका संघ-संस्थाहरूले आर्थिक कारोबारको तथ्यांक भण्डारण सम्भव भएसम्म कलाउडमा राख्नुपर्नेछ यदि इन्टरनेटका कारणले सम्भव नभएमा ऐउटै उपकरणमा नभई दुई वा दुई भन्दा बढी उपकरणमा सुरक्षित तवरले राख्नुपर्नेछ ।
- (२) तथ्यांक भडारण गर्दा उक्त फर्म वा कम्पनीसँग सेवा निरन्तरताको बारेमा सम्झौतामै उल्लेख गरिएको हुनुपर्दछ ।
- (३) ५० करोडमाथि कुल सम्पत्ति भएका संस्थाहरूले प्रयोग गरेको सफ्टवयरको सूचना प्रविधि जोखिम परीक्षण गरी सुनिश्चित गरिएको सफ्टवयर प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- (४) सूचना प्रविधि सञ्चालन आन्तरिक कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (५) संस्थाका महत्वपूर्ण कागजात (विनियम, अद्यावधिक आन्तरिक कार्यविधि, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारणसँग सम्बन्धित कागजातहरू, बाह्य लेखा परीक्षण प्रतिवेदन, सभा तथा बैठकका निर्णय पुस्तिकाहरू, ऋण फाइल, सम्झौताहरू आदि) अनिवार्य रूपमा

अग्निरक्षक कवच (फायर प्रुफ) सहितको दराज र ई-कपीमा समेत सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

२९. सदस्य सुरक्षा तथा वित्तीय साक्षरता :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाले सेवा प्रवाह गर्दा लाग्ने शुल्कका दरहरू सदस्यहरूसँग कारोबार सम्पन्न गर्नुअगावै सदस्यमैत्री माध्यमहरूको प्रयोग गरी जानकारी गराउनुपर्दछ ।
- (२) सदस्य संघ-संस्थाले कम्तीमा पनि त्रैमासिक रूपमा सदस्यसँग गरिएको कारोबारको विवरण उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । विवरणमा व्याजदर, लाभांश, शुल्क आदिका विवरण खुलेको हुनुपर्नेछ ।
- (३) सदस्य संघ-संस्थाले सदस्यहरूलाई निष्पक्ष र समान व्यवहार गर्नुपर्दछ । व्यक्तिगत सामीप्यता र चिनजानका आधारमा सेवा प्रवाहमा विभेद गर्नुहुँदैन । सदस्यहरूलाई संस्थासँग कारोबार गर्न निर्णय गर्नुपूर्व पर्याप्त सूचना उपलब्ध गराउनुपर्दछ ।
- (४) सदस्य संघ-संस्थाहरूले वास्तविकतामा आधारित, तुलनात्मक, पारदर्शी र सम्पूर्ण ऋणसँग सम्बन्धित सूचनाहरू सदस्यलाई उपलब्ध गराउनुपर्नेछ । क्षमतामा आधारित ऋण लगानीको सिद्धान्तमा रहेर ऋणको अभ्यास गर्नुपर्दछ ।
- (५) सदस्य संघ-संस्थाहरूले ऋण असुली गर्दा मर्यादित र कानुनसम्मत विधिहरूको मात्र प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- (६) सदस्य संघ-संस्थाहरूले सदस्यको व्यक्तिगत सूचना (नियामक निकायले कानुनबमोजिम मागेबाहेक) कोही कसैलाई कुनै पनि प्रयोजनमा दिनुहुँदैन । व्यक्तिगत सूचनाहरू गोप्य राखिनेछ भन्ने कुरामा सदस्यलाई विश्वस्त बनाउनुपर्दछ ।
- (७) सदस्य संघ-संस्थाहरूले सदस्यहरूको गुनासो सुनुवाइको संयन्त्र तथा विवाद समाधानका लागि प्रणाली विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (८) सदस्यहरूलाई बचत परिचालन, ऋण सदुपयोगिता र वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी शिक्षा नियमित रूपमा प्रदान गर्नुपर्दछ ।
- (९) सदस्य संघ-संस्थाहरूले प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण प्रणाली स्थापित गर्न निष्पक्ष स्पान्तरणमार्फत पद हस्तान्तरण गर्नुपर्दछ ।

३०. उद्यमशीलता विकास सेवा सञ्चालन :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूले वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा व्यवस्था गरी उद्यमशीलता विकास सेवा सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- (२) सदस्यहरूमाझ उद्यमशीलता विकास गर्न नियमित तालिम कार्यक्रम, प्रोत्साहनमूलक ऋण कार्यक्रम र बजार सम्बन्धका संयन्त्रहरू विकास गर्नुपर्दछ ।
- (३) सदस्य संघ-संस्थाहरूले उद्यमशीलतासम्बन्धी फोकल पर्सन तोकी आवश्यक दक्षता विकासका लागि अवसर उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (४) रु. ५० करोडभन्दा माथि कुल सम्पत्ति भएका सदस्य संघ-संस्थाहरूले/ सदस्यहरूले उत्पादन गरेको वस्तु तथा सेवा प्रदर्शनका लागि कार्यालय हाताभित्र प्रदर्शनी कक्षको व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

३१. स्वयंसेवी परिचालन :

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूको सञ्चालक समिति, उपसमिति, लेखा समिति स्वयंसेवाको भावनाले परिचालित हुनुपर्नेछ ।
- (२) सदस्य संघ-संस्थाहरूले स्वयंसेवी परिचालन आन्तरिक कार्यविधि विकास गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (३) सदस्य संघ-संस्थाको सञ्चालक समितिले रणनीतिक व्यावसायिक योजना, वार्षिक नीति कार्यक्रम तथा बजेट वैशाखदेखि सुरु गरी असार मसान्तसम्म स्वीकृत गर्नुपर्दछ ।
- (४) सदस्य संघ-संस्थाको सञ्चालक समितिले वार्षिक रूपमा संस्था सञ्चालनका लागि आवश्यक आन्तरिक कार्यविधिहरू निर्माण तथा अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।
- (५) सदस्य संघ-संस्थाका समितिका सदस्यहरू समुदायमा नमुनायोग्य रूपमा स्थापित हुनुपर्नेछ ।
- (६) सदस्य संघ-संस्थाहरूमा विश्वासयोग्य सञ्चालक मान्न भाखा नाधेको ऋण ५ प्रतिशतभन्दा कम र नियमित बचत गर्ने सदस्य १० प्रतिशतभन्दा बढी हुनुपर्दछ ।
- (७) सदस्य संघ-संस्थाहरूका समितिका सदस्यहरू सहकारीको मूल्य मान्यता, सिद्धान्त, तथा सहकारी संस्कारप्रति प्रतिबद्ध भई सदस्यहरूको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक विकासमा योगदान गरेको हुनुपर्दछ ।

- (८) सदस्य संघ-संस्थाहरूका समितिका सदस्यहरू व्यक्तिगत रूपमा वित्तीय अनुशासन पालनामा उत्कृष्टता हासिल गरेको हुनुपर्दछ ।
- (९) सदस्य संघ-संस्थाको सञ्चालक समिति, लेखा सुपरीवेक्षण समिति र उपसमितिहरूको वार्षिक रूपमा स्वमूल्यांकन गरी विकासको योजना निर्माण गर्नुपर्दछ ।
- (१०) संघ-संस्थामा स्तरीय आचारसंहिता निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (११) सदस्य संघ-संस्थाका सञ्चालक समिति, लेखा सुपरीवेक्षण समिति तथा उपसमितिहरूलाई अनिवार्य रूपमा कस्तीमा पनि तीन दिनको सहकारी व्यवस्थापनसम्बन्धी तालिम दिने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।

३२. स्वयमसेवीहरूको उपयुक्ता (फिट एण्ड प्रोपर) परिक्षण सर्तबन्धमा :-

- (१) सदस्य संघ संस्थाको निर्वाचन हुने साधारणसभा अगावै पुर्ननेतृत्व अभिमुखीकरण सम्बन्धी कम्तिमा २ वटा तालिम कार्यक्रम राख्नुपर्नेछ । पुर्व नेतृत्व अभिमुखीकरणमा सहभागी हुन कम्तिमा ३० दिन अगावै सूचना प्रकाशन गरी सदस्यहरूलाई जानकारी गराउनु पर्दछ ।
- (२) निर्वाचनको कार्यतालिकामा उम्मेदवारी दिने सदस्यहरूको फिट एण्ड प्रोपर टेस्टको फारम भराई स्वःघोषणा गराउनुपर्दछ । साथै निर्वाचन उपसमितिले फिट एण्ड प्रोपर टेस्टको सत्य तथ्य जाँच गर्नुपर्दछ ।
- (३) निर्वाचनको कार्यतालिकामा उम्मेदवारी दिने सदस्यहरूको फिट एण्ड प्रोपर टेस्टको फारम भराई स्वःघोषणा गराउनुपर्दछ । साथै निर्वाचन उपसमितिले फिट एण्ड प्रोपर टेस्टको सत्य तथ्य जाँच गर्नुपर्दछ । फिट एण्ड प्रोपर टेस्टको नमुना ढाँचा अनुसूची ५ मा दिइएको छ ।
- (४) उम्मेदवारी दिने सदस्यहरू सहकारी ऐन नियमावली बमोजिम योग्य रहे/नरहेको जाँच गर्नुपर्दछ । संघिय सहकारी ऐन र नियमावलीले व्यवस्था गरेको योग्यता सम्बन्धी विवरण अनुसूची ६ मा संलग्न गरिएको छ ।

३३. सञ्चाल व्यवस्थापनः

- (१) सदस्य संघ-संस्थाहरूले आबद्ध संघहरूको साधारणसभामा नियमित प्रतिनिधित्व गरी सक्रिय सहभागिता जनाउनुपर्नेछ ।
- (२) संघ-संस्थाहरूले आबद्ध संघहरूमा वार्षिक रूपमा बुझाउनुपर्ने सदस्यता शुल्क तथा

नियमित बचत भाव्र मसान्तभित्र दाखिला गरी सक्नुपर्नेछ ।

- (३) सदस्य संघ-संस्थाहरूले आबद्ध संघहरूले सञ्चालन गरेको तालिम, गोष्ठी, सेमिनार, छलफल तथा अन्तरक्रियाजस्ता कार्यक्रममा सक्रिय सहभागिता जनाउनुपर्नेछ ।
- (४) संघले विकास गरेका साभा सेवाहरूमा सहभागी हुनुपर्नेछ ।

३८. विविध :-

- (१) संघ-संस्थाको खुद बचतबाट प्राप्त हुने सामुदायिक विकास कोषको रकम परिचालनका लागि आन्तरिक कार्यविधि निर्माण गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।
- (२) सामुदायिक विकास कोषको रकम समुदायमा रहेका सम्पूर्ण व्यक्तिहरू लाभान्वित हुन सक्ने र संघ-संस्थाको छवि प्रवर्द्धनमा सहयोग पुग्ने बृहत् हितका कार्यक्रमहरूमा योजना निर्माण गरी खर्च गर्न सकिनेछ ।
- (३) सहकारी ऐन, २०७४, सहकारी नियमावली, २०७५ तथा विभागले जारी गरेको कार्यविधिअनुसार मात्र अन्तरसहकारी कारोबार सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।
- (४) संघ-संस्थाको वस्तु तथा सेवा प्रवाह गर्न आन्तरिक स्रोतले मात्र नपुगेमा बाह्य स्रोत उपयोग गर्न सकिनेछ । यसरी बाह्य स्रोत उपयोग गर्दा सन्जाललाई पहिले प्राथमिकतामा राख्नुपर्नेछ ।
- (५) सहकारी ऐन, २०७४ अनुसार आव समाप्त भएको मितिले ३ महिनाभित्र बाह्य लेखा परीक्षण सम्पन्न गरी कातिक १५ गतेभित्र नेफ्स्कूनमा उपलब्ध गराउनुपर्नेछ ।
- (६) संघ-संस्थामा सञ्चालक समिति र लेखा सुपरीवेक्षण समिति नयाँ निर्वाचित भएर आएपछि सहकारीसम्बन्धी क्षमता विकास तालिम तथा कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

**नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून) द्वारा बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरूका लागि जारी (२०६९) सुशासन मार्गदर्शन
(Good Governance Guidelines)**

१. पर्ल्स (PEARLS) अनुगमन प्रणालीअनुसार मासिक वित्तीय प्रतिवेदन सञ्चालक समितिको नियमित/मासिक बैठकमा अनिवार्य छलफल गरी सुधारका योजनासहित उपायहरू अवलम्बन गर्ने ।
२. सञ्चालक र कर्मचारीहरूको सहभागितामा ४ वर्षे रणनीतिक तथा व्यावसायिक योजना र आवधिक व्यवसाय निरन्तरता योजना (BCP) तयार गरी लागू गर्ने र त्रैमासिक

रूपमा समीक्षा गरिरहने ।

३. कम्तीमा बचत नीति, ऋण नीति, आर्थिक प्रशासन नीति, वित्तीय व्यवस्थापन नीति, सुशासन नीति, कर्मचारी (मानव संशाधन) व्यवस्थापन नीति तयार गरी लागू गर्ने र वार्षिक रूपमा पुनरबलोकन गर्ने ।
४. सदस्य, सञ्चालक र कर्मचारीहरूको फरक-फरक आचारसंहिता तयार गरी पूर्ण रूपले पालना गर्ने/गराउने ।
५. दैनिक कार्यसञ्चालनका लागि स्वायत्त व्यवस्थापन संरचनामार्फत दक्ष कर्मचारी व्यवस्थापन गरी नवीनतम प्रविधि मार्फत सेवा प्रवाह गर्ने ।
६. संस्थामा पारदर्शिता कायम गर्न सदस्य सेवाका प्रक्रिया, समय र शुल्कहरू देखिने गरी सदस्य बडापत्र प्रकाशन गर्ने, मासिक वित्तीय एवं सदस्यताको अवस्था भल्कुने विवरण कार्यालयमा सूचना पाटीमा टाँस गर्ने साथै मासिक विवरण तोकिएको ढाँचामा केन्द्रीय संघ र नियामक निकायमा पेस गर्ने ।
७. संस्थालाई समुदाय तथा सदस्यमुखी बनाउन तोकिएको कार्यक्षेत्रभित्र मात्र कारोबार गर्ने, नियमित सदस्यता खुला राख्ने र समितिमा प्रतिनिधित्व गर्ने व्यक्तिहरूको दोहोरो सदस्यता त्याग गर्ने ।
८. संस्थाले ऋण लगानी गर्दा उत्पादनमूलक क्षेत्रमा प्राथमिकता कायम गर्ने र सञ्चालक समिति एवं लेखा सुपरीवेक्षण समितिका कुल सदस्यको पचास प्रतिशत सदस्यले मात्र ऋण सेवा उपयोग गर्ने साथै ब्याज दरमा सदस्य र सञ्चालकहरूबीच विभेद नगर्ने ।
९. नेपाल सरकारले जारी गरेको लेखामानअनुस्य लेखा अभिलेख राख्ने, कम्प्युटर सफ्टवेयर प्रणालीबाट लेखा राख्दा प्रमाणिक एवं विश्वसनीय सफ्टवेयर प्रयोग गर्ने ।
१०. सबै सदस्यहरूलाई संस्थाबाट तोकिएको न्यूनतम मासिक बचत गर्न नियमित रूपमा अनिवार्य गराउने, तीन वर्षभन्दा लामो अवधिका आवधिक बचत स्वीकार नगर्ने, बचत र ऋण सेवामा भारित औसत ब्याज फरकता दर ६ प्रतिशतभन्दा कम कायम गर्ने ।
११. संस्थाको आय क्षमताअनुसार साधारणसभाबाट स्वीकृत बजेटको परिधिभित्र रहेर मात्र खर्च (तलब, भत्ता, घर भाडा, अफिस कार्यालय सजावट, सवारी साधन, प्रकाशन, साधारणसभा आदि) गर्ने ।
१२. कानुनले बन्देज गरेका क्षेत्रमा स्वनिर्णयका आधारमा खर्च लेखी वितरण नगर्ने र संस्थाको संस्थागत पुँजी वृद्धि गर्ने खालका कोषहरू (जगेडा कोष, सहकारी विकास कोष, घाटा पूर्ति कोष आदि) वृद्धि गर्दै लैजाने ।

१३. ऋणीको आय क्षमता र निजको परियोजनाको सूक्ष्म विश्लेषण गरी ऋणको सुरक्षा सुनिश्चित गरेर मात्र सदस्यलाई ऋण लगानी गर्ने, ऋणलाई किस्ताबन्दीमा असुल गर्ने, भाखा नाघेको ऋणको सही गणना गरी नियमानुसार ऋण सुरक्षण कोष व्यवस्थापन गर्ने, ऋण नवीकरणको अभ्यास नगर्ने तर व्यवसायमा परेको प्रभावको आधारमा अवधि वा ऋण रकम थप गर्ने र तोकिएको मापदण्डभन्दा बढी हुने गरी व्यवस्थापन शुल्क र ब्याज नलिने । कम्तीमा ३० प्रतिशत सदस्यमा ऋण सेवा प्रवाह गर्ने ।
१४. कानुनबमोजिम संस्थाले तिर्नुपर्ने दायित्वहरू स्पष्ट देखाई समयमै सम्बन्धित निकायमा भुक्तानी गर्ने ।
१५. संस्थाको वस्तु तथा सेवा (बचत तथा ऋण) उपभोग गर्दा सञ्चालक तथा कर्मचारीले सेयर सदस्यको भन्दा फरक हुने गरी उपभोग गर्न नहुने ।
१६. संस्था आफ्ना विषयगत संघहरू (जिल्ला बचत तथा ऋण सहकारी संघ, नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ (नेफस्कून) मा अनिवार्य आबद्ध हुने, संघको अनुगमनमा आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने र मार्गदर्शनको पालना गर्ने ।
१७. सञ्चालक तथा कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुपर्ने विषयमा सहकारी शिक्षा एवं पेसागत क्षमता अभिवृद्धि हुने खाले तालिमहरू योजनामा समावेश गरी सञ्चालन गर्ने वा संघहरूले सञ्चालन गरेका कार्यक्रममा सहभागी हुने । संस्थामा भ्रमण नीति बनाई उद्देश्यमूलक भ्रमण मात्र गर्ने र भ्रमण पश्चात भ्रमण प्रतिवेदन पेस गर्ने ।
१८. एकाघर परिवारका सदस्य सञ्चालक समिति तथा कर्मचारी हुने गरी नबस्ने, नराञ्जे नीतिगत व्यवस्था गर्ने ।
१९. समान प्रकृतिका प्रारम्भिक संस्थाहरूबीच कानुनले तोके विपरित (बचत संकलन र ऋण लगानी) वित्तीय कारोबार नगर्ने । सदस्य पहिचान गरी दोहोरो सदस्यता खारेज गर्ने, दोहोरो सदस्यता दिने परिपाटी अन्त्य गर्ने र संस्थाको दिगो विकास तथा प्रतिस्पर्धी क्षमता बढाउन स्थानीय सम्भाव्य संस्थाहरूसँग एकीकरण गर्ने ।
२०. एकस्यता प्रणालीको मर्मअनुस्य नेफस्कूनका उत्पादन तथा सेवा (सफ्टवेयर, तालिम तथा शिक्षा, स्टेसनरी सेवा, बिमा योजना, गुणस्तर सुनिश्चितता, जोखिम सुपरीवेक्षण, अन्तरलगानी आदि) मा क्षमताअनुसार सहभागिता जनाउने । नीतिगत सर्वोच्चताको आधारमा कार्यगत स्वायत्तता अनुशरण गर्दै स्थिरीकरण कोष र ऐक्यबद्धता कोषमा आबद्ध हुनुपर्ने ।
२१. संस्थाको ऋण नीतिभन्दा बाहिर गई एकै सदस्यलाई ठूलो आकारको ऋण लगानी

- नगर्ने । सञ्चालक समिति, लेखा सुपरीवेक्षण समिति, व्यवस्थापक र उनीहस्का एकाघर परिवारमा ऋण लगानी गर्दा सञ्चालक समितिको निर्णयबाट मात्र गर्ने ।
२२. संस्थाको अभिलेख तथा कागजातहरू सुरक्षित राख्ने व्यवस्था मिलाउने ।
 २३. संस्थाको दैनिक, मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक खाताबन्दी गर्ने, ब्याज आम्दानीलाई नगद आयको आधारमा मात्र आम्दानी जनाउने ।
 २४. आन्तरिक लेखापरीक्षण गरी मासिक, त्रैमासिक र वार्षिक प्रतिवेदन पेस गर्ने ।
 २५. करोड रुपैयाँभन्दा बढी पुँजी परिचालन गर्ने संस्थाले आन्तरिक लेखापरीक्षण अधिकृतको व्यवस्था गर्ने ।
 २६. वार्षिक कम्तीमा २५ प्रतिशत सदस्यहस्ताई सदस्य शिक्षा प्रदान गर्ने ।

दफा १ को (१) सँग सम्बन्धित

अनुसूची १

सहकारीका मूल्यहरू	
<u>आधारभूत मूल्यहरू</u>	<u>गैतिक मूल्यहरू</u>
आत्म-सहयोग	इमानदारिता
स्व-उत्तरदायित्व	खुल्लापन
लोकतन्त्र	सामाजिक उत्तरदायित्व
समानता	अस्त्रो हेरचाह
समता (न्याय)	
ऐक्यबद्धता	

सहकारीका ७ सिद्धान्तहरू :

१. खुल्ला तथा स्वैच्छिक सदस्यता
२. सदस्यहस्तारा प्रजातान्त्रिक नियन्त्रण
३. सदस्यहस्तो आर्थिक सहभागिता
४. स्वयंतत्ता तथा स्वतन्त्रता

५. शिक्षा, तालिम तथा सूचना
६. सहकारीबीच सहयोग
७. समुदायप्रति चासो

बचत तथा ऋण सहकारीका चार सिद्धान्तहरू :

१. सदस्य सुरक्षा सिद्धान्त
२. सुशासन सिद्धान्त
३. सञ्चालन सिद्धान्त
४. सुरक्षा र स्वस्थताको सिद्धान्त

बचत तथा ऋण सहकारी सञ्चालनका दश सिद्धान्तहरू :

क) सहकारी संरचना	ख) सदस्यलाई सेवा
१. सदस्यको स्वामित्व	४. वित्तीय समावेशीकरण
२. सदस्यद्वारा नियन्त्रण	५. वित्तीय दीगोपना (स्थायित्व)
३. प्रजातान्त्रिक नियन्त्र	६. सदस्यको आर्थिक लाभमा वृद्धि
ग) सामाजिक उत्तरलायित्व	
७. वित्तयि साक्षरता	
८. सञ्जाल सहकार्य	
९. सामाजिक उत्तरदायित्व	
१०) विशवव्यापी परिकल्पना	

अनुसूची २

..... सहकारी संस्था लिमिटेड			
.....			
वित्तीय स्थितिको विवरण			
..... सम्पको			
पुँजी तथा दायित्व	लेखा टिप्पणी	यस आ.व.को	गत आ.व.को
सेयर पुँजी	१		
कोष हिसाब	२		
बचत तथा निक्षेप	३		
बाह्य ऋण तथा सापटी	४		
पुँजीगत अनुदान	५		
चालू दायित्व तथा व्यवस्था	६		
कर दायित्व	७		
दीर्घकालीन दायित्व	८		
रथगन कर दायित्व	९		
जम्मा			
सम्पत्ति तथा जायजेथा			
नगद मौज्दात	१०		
लगानी हिसाब	११		
कर्जा तथा सापट लगानी	१२		
चालू सम्पत्ति	१३		
स्थिर सम्पत्ति	१४		
अन्य दीर्घकालीन सम्पत्ति	१५		
रथगन कर सम्पत्ति	१		
जम्मा			

अनुसूची ३

सहकारी संस्था लिमिटेड			
.....			
नाफा/नोक्सान हिसाबको विवरण			
..... देखि सम्पर्को			
विवरण	लेखा टिप्पणी	यस आ.(व.को)	गत आ.व.को
ब्याज आम्दानी	१७		
ब्याज खर्च	१८		
खुद ब्याज आम्दानी/(खर्च)			
अन्य सञ्चालन आम्दानी	१९		
कुल सञ्चालन आम्दानी			
प्रशासनिक खर्च	२१		
झास कट्टी खर्च	१५		
सम्भावित नोक्सानीअधिको सञ्चालन मुनाफा			
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्था			
सञ्चालन मुनाफा/(नोक्सान)			
गैरसञ्चालन आम्दानी			
सम्भावित नोक्सानी व्यवस्थाबाट फिर्ता			
नियमित कारोबारबाट भएको मुनाफा/(नोक्सान)			
असामान्य कारोबारबाट भएको आम्दानी/(खर्च)			
सम्पूर्ण कारोबार समावेशपछिको खुद मुनाफा			
कर्मचारी बोनस			
करआधिको नाफा/(नोक्सान)			
आयकर खर्च			
यस वर्षको कर व्यवस्था	९		
विगत वर्षसम्पर्को कर व्यवस्था			
यस वर्षको स्थगन कर आम्दानी/ खर्च			
खुद नाफा/(नोक्सान)			

अनुसूची ४

..... सहकारी संस्था लिमिटेड

.....
नगद प्रवाह विवरण
को

विवरण		यस आवको	गत आवको
सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह			
करपछिको नाफा/(नोक्सान)			
समायोजन :			
१. ह्लास कट्टी	(+)		
२. क्षयीकरण खर्च	(+)		
३. विभिन्न कोषको समायोजन	(+/-)		
४. कर भुक्तानी रकम	(-)		
५.			
सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह			
चालू सम्पत्ति तथा दायित्वमा भएको परिवर्तन			
१. निक्षेप हिसाबमा वृद्धि/(कमी)			
२. अन्य दायित्व तथा व्यवस्थामा वृद्धि/(कमी)			
३. भुक्तानी दायित्वमा वृद्धि/(कमी)			
४. लगानीमा वृद्धि/(कमी)			
५. चालू सम्पत्तिमा वृद्धि/(कमी)			
६.			
कुल कार्यशील पुँजीबाट नगद प्रवाह			
कुल सञ्चालन गतिविधिबाट नगद प्रवाह (क)			
ख) लगानी गतिविधिबाटको नगद प्रवाह			
१. स्थिर सम्पत्तिको खरिद			
२. स्थिर सम्पत्तिको बिक्री			
३.			
कुल लगानी गतिविधिबाटको नगद प्रवाह (ख)			
वित्तीय गतिविधिबाट नगद प्रवाह			
१. सेयर बिक्रीबाट प्राप्त रकम			

२. बाह्य ऋणमा वृद्धि/(कमी)			
कुल वित्तीय गतिविधिबाट नगद प्रवाह (ग)			
कुल गतिविधिबाट नगद प्रवाह (क+ख+ग)			
सुरु नगद तथा बैंक मौज्दात			
चालू आ.व. अन्तको नगद तथा बैंक मौज्दात			

अनुसूची ५

सञ्चालक समिति एवं लेखा सुपरिवेक्षण समिति उठनेदवारीका लागि फिट एण्ड प्रोपर टेस्ट

खण्ड क

व्यक्तिगत विवरण :

नाम थर : लिङ्ग : म पु अन्य

हालको उमेर :

स्थायी ठेगाना :

अस्थायी ठेगाना :

हालको पेशा :

.....(साकोसको नाम) संस्थामा विगतदेखि वर्तमानसम्म

सदस्यता मिति	
..... (साल) देखि ... सम्म उपसमिति
..... (साल) देखि ... सम्म उपसमिति
..... (साल) देखि ... सम्म सञ्चालक समिति
..... (साल) देखि ... सम्म

अन्य सहकारीमा संलग्नता

संलग्न रहेको सहकारी संस्थाको नाम	संलग्न संस्थाको ठेगाना	संलग्न रहेको संस्थामा पद	कहिलेदेखि संलग्नता रहेको ?

विषयगत संघहरूमा प्रतिनिधित्व एवं संलग्नता

संलग्न रहेको सहकारी संघको नाम	संलग्न संस्थाको ठेगाना	संलग्न रहेको संस्थामा पद	कहिलेदेखि कहिलेसम्म

अन्य संस्थामा (पेशागत संस्थाहरू एवं संघसंस्थाहरू) संलग्नता

संलग्न रहेको संस्थाको नाम	संलग्न संस्थाको ठेगाना	संलग्न रहेको संस्थामा पद	कहिलेदेखि संलग्नता रहेको ?

खण्ड ख

सहकारी ऐन, नियमावली एवं अन्य नेपाल कानून बमोजिम योज्यता परिक्षण

सूचकहरू	हो/होइन
१. म हालको समयमा अर्को सहकारी संस्थाको सञ्चालक सदस्य, लेखा सुपरिवेक्षण समिति, उपसमिति र कर्मचारीमा रहेको छैन । (सहकारी ऐन २०७४ को दफा ४४ को ग र घ बमोजिम अर्को कुनै सहकारी संस्थाको सञ्चालक वा कर्मचारी रहेमा ।	
२. म प्रत्यक्ष रूपमा नियमनकारी निकायमा मनोनित वा निर्वाचित सदस्य होइन । (सहकारी नियमावली २०७५ को नियम ८१)	
३. म कानुनी रूपमा कुनै करार गर्न असक्षम व्यक्ति होइन ।	

४. सहकारी संस्थासँग प्रतिस्पर्धा हुने गरि कुनै पनि व्यवसायमा म र मेरो परिवारको सदस्य संलग्न छैन् । (सहकारी ऐन २०७४ को दफा ४५ (ग)	
५. म सम्पत्ति शुद्धिकरण निवारण ऐन नियम, आयकर तथा अन्य नेपाल कानुन बमोजिम कारबाही भोगेको व्यक्ति होइन् ।	
६. मैले विगतमा स्विकार गरेको कुनै दायित्व वा क्षतिपुर्ति सम्बन्धी दायित्व पुरा गर्न बाँकी छैन् ।	
७. म सँग सम्बन्धित कुनै पारिवारिक वा पेशागत वा अन्य किसिमको अदालती कारबाही वर्तमानमा चलिरहेको छैन् ।	
८. मेरो ईमान्दारीता वा व्यापार पेशागत आचरणसँग सम्बन्धित मामिलाहरूको सम्बन्धमा मलाई पेशागत वा नियामक निकाय वा बाह्य विवाद समाधान समितिबाट हटाईएको छैन ?	
९. मलाई सम्बन्धन लिएर गर्नुपर्ने व्यापार, व्यवसाय वा पेशाका लागि कानुनतः अयोग्य घोषणा गरिएको छैन् ।	
१०. म आवद्ध भएको संघसंस्थाबाट सहकारी संस्थाको समिति तथा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा बस्न कुनै पेशागत एवं कानुनी अवरोध छैन् ।	
११. म विगतको ३ वर्षमा सम्पन्न साधारण सभामा बिना सूचना लगातार ३ पटकसम्म अनुपस्थित भएको छैन् । (सहकारी ऐन २०७४ को दफा ३४ (ख) बमोजिम)	

लेखा समिति संयोजक एवं सदस्यको लागि थप व्यवस्था

१. सदस्यता लिएको ३ वर्ष पुरा भएको	भएको	नभएको
२. संस्थाले आँफै वा अन्य निकायको तर्फबाट आयोजना गरिने लेखापालन वा लेखापरिक्षणसँग सम्बन्धित तालिम लिएको । - लिएको भए सो को प्रमाणपत्र संलग्न गर्ने ।	लिएको	नलिएको

नोट: सदस्य संघसंस्थाले आफुलाई नियमन जर्ने स्थानीय निकाय, प्रदेशले जारी जारेको सहकारी ऐन नियम मापदण्डहरूलाई किट छण्ड प्रोपर टेस्टमा समावेश जराउनु पर्नेछ ।

संस्थाको विनियम एवं निर्वाचन नीति अनुसारको फिट एवं प्रोपर टेस्ट

आँफुले उम्मेदवारी दिने पद :

क्षेत्रगत प्रतिनिधित्व गर्ने ठाउँ :

सूचकहरू	पुगेको	नपुगेको
१. सदस्य भएको वर्ष		
२. विगतमा कुनै पदिय जिम्मेवारी पुरा गरेको		
३. शैक्षिक योग्यता		
४. क्षेत्रगत प्रतिनिधित्वको योग्यता		
५. लैगिक योग्यता		
६. हाल संस्थामा भाखा नाघेको ऋण एवं कुनै दायित्व फच्छर्योट बाँकी नरहेको ।	बाँकी नरहेको	रहेको
७. मैले र मेरो परिवारले लिएको ऋणको विगत १ वर्षमा कुनै दिनपनि भाखा स्याद नाघेको छैन ।		
८. विगतमा लिएको भूमिकामा कुनै निश्चित तह हाँसिल गर्नुपर्नेमा सो भए नभएको ।	भएको	नभएको
९. हाल उम्मेदवारी दिन चाहेको पदमा विगतमा लगातार २ कार्यकाल जिम्मेवारीमा नरहेको । - एशियाली ऋण महासंघ) सुशासन नीति	रहेको	नरहेको
१०. विगतमा सञ्चालक समितिमा रहेको भए अधिल्लो आ.व.मा कप्तिमा ८० प्रतिशत बैठकमा उपस्थिती भए नभएको ?		

स्व: मूल्यांकन

तलका विषयहरूमा आँफैलाई प्रश्न सोनुहोस् र न्यायसंगत उत्तर दिनुहोस् ।

१: धेरै कमजोर	२. कमजोर	३. मध्यम	४. राम्रो	५. धेरै राम्रो
---------------	----------	----------	-----------	----------------

स्व:मूल्यांकनका क्षेत्रहरू	स्व:मूल्यांकन स्तर
संस्थाको ध्येयसँग तपाईंको रुचि मेल खान्छ ?	
के म प्रभावकारी सञ्चालक हुन संस्थालाई आवश्यक समय दिन सक्छु ?	

के म संस्थाको सेवा प्रवाह अवधारणा र अवस्था अनुसार कार्य गर्न सक्छु ?	
के म सञ्चालक समितिमा अपेक्षित ज्ञान र सीपहरू योगदान गर्न सक्छु ?	
के म सञ्चालक सदस्यको रूपमा मेरो व्यक्तिगत स्वार्थ भन्दा संस्थाको स्वार्थलाई प्राथमिकता दिन सक्छु ?	

.....

नाम

सदस्यता नम्बर :

अनुसूची ६

सहकारी ऐनको दफा ४१: संचालक समिति:

- (१) सहकारी संस्थामा साधारण सभाबाट निर्वाचित एक संचालक समिति रहनेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिमको समितिमा उपलब्ध भएसम्म कम्तीमा तेतीस प्रतिशत महिला सदस्यको प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नुपर्नेछ ।
- (३) एउटै परिवारको एकभन्दा बढी व्यक्ति एकै अवधिमा संचालक तथा लेखा समितिको पदमा उम्मेदवार बन्न र निर्वाचित हुन सक्ने छैन ।
- (४) कुनै सहकारी संस्थाको संचालक सोही संस्थाको कर्मचारी वा आफ्नो संस्थाले सदस्यता लिएको सहकारी संस्था वाहेक अर्को कुनै सहकारी संस्थाको संचालक बन्न पाउने छैन । तर वार्षिक दुई करोड रुपैयाभन्दा कमको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाको संचालकले त्यस्तो सहकारी संस्थामा कर्मचारीको रूपमा काम गर्न वाधा पर्ने छैन । वार्षिक दुई करोडभन्दा बढी कारोबार गर्ने संस्थामा कुनै संचालक कर्मचारी रहेको भए यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले चार वर्षभित्र त्यस्तो संचालकले कर्मचारीको पद त्याग गरी अर्को कर्मचारीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ । तत्कालीन बजारको अवस्था र मुद्रास्फीतीलाई ध्यानमा राखी यस्तो कारोबारको अधिकतम सीमा दफा ५१ बमोजिमको समितिले समय समयमा तोक्नेछ ।
- (५) कुनै व्यक्ति एकै समयमा एक मात्र सहकारी संस्थाको संचालक हुन सक्नेछ ।
- (६) उपदफा (४) र (५) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारम्भ हुनुअघि कुनै व्यक्ति एकभन्दा बढी सहकारी संस्थाको संचालक वा सोही वा अर्को सहकारी संस्थाको कर्मचारी भएकोमा यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले एक वर्षभित्र कुनै एक सहकारी संस्थाको मात्र संचालक वा कर्मचारी रहनु पर्नेछ ।

- (७) समितिको कार्यावधि देहाय बमोजिम हुनेछ ।
- (क) संस्था वा संघ वा महासंघको चार वर्ष ।

सहकारी ऐनको दफा ४८: लेखा सुपरिवेक्षण समितिको गठन:

- (१) सहकारी संस्थामा अन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुदृढ गर्न तोकिए बमोजिमको योग्यता पुगेका एकजना संयोजक र दुइजना सदस्यहरू रहने गरी साधारण सभाले निर्वाचनबाट लेखा सुपरिवेक्षण समिति गठन गर्नेछ ।
- (२) एउटै परिवारको एकभन्दा बढी व्यक्ति एकै अवधिमा एउटै सहकारी संस्थाको संचालक वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिको संयोजक वा सदस्य पदमा उम्मेदवार बन्न र निर्वाचित हुन सक्ने छैन ।

सहकारी नियमावलीको नियम २२: लेखा सुपरिवेक्षण समितिका पदाधिकारीको योग्यता:

- ऐनको दफा ४८ को उपदफा (१) बमोजिमको लेखा सुपरिवेक्षण समितिको संयोजक तथा सदस्य हुन देहाय बमोजिमको योग्यता पुगेको हुनु पर्नेछ :
- (क) सम्बन्धित सहकारी संस्थाको सदस्यता लिएको कम्तीमा तीन वर्ष पूरा भएको तर प्रारम्भिक साधारण सभाबाट निर्वाचित हुने लेखा समितिका संयोजक तथा सदस्यहरूको हकमा यो खण्ड लागू हुनेछैन ।
 - (ख) संस्थालाई तिर्नु, बुझाउनुपर्न बेरुजु वा भाखा नाधेको कर्जा वा बक्यौता रकम नरहेको ।
 - (ग) संस्थाले आफै वा अन्य निकायको तर्फबाट आयोजना गरिने लेखापालन वा लेखापरीक्षणसंग सम्बन्धित तालिम लिएको ।

सहकारी नियमावलीको नियम ८१: समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा रहन नसवने:

- (१) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सहकारी संस्थाको दर्ता तथा नियमन सम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न निर्वाचित वा मनोनयन हुने सार्वजनिक पदमा बहाल रहेको पदाधिकारी वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय वा निकायमा कार्यरत कर्मचारी सहकारी संस्थाको समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा निर्वाचित वा मनोनीत हुन सक्ने छैन ।
- (२) यो नियम प्रारम्भ हुँदाका बखत उपनियम (१) मा उल्लेखित पदाधिकारी वा कर्मचारी कुनै सहकारी संस्थाको समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समितिमा र सहकारी संस्थाको नियमन गर्न निकायमा रहेछ भने यो नियम प्रारम्भ भएको मितिले छ महिनाभित्र समिति वा लेखा सुपरिवेक्षण समिति वा त्यस्तो निकायमध्ये कुनै एकबाट अलग हुनु पर्नेछ ।

सहकारी संघ संस्थाना सुशासन प्रवर्द्धनको लागि एकीकृत निर्देशन, २०७८

नेपाल व्यापार विभाग
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय
सहकारी विभाग
नयाँ विभागकर्त्तव्यमाडौं
राजधानी, काठमाडौं

फोन. : ४४६५३६२, ४४६११७०
ईमेल. sahakarivibhao@gmail.com
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

पत्र संख्या :- ०७८८/७९
चलानी नं.:- १३४८

मिति : २०७९।०२।१२

श्री राष्ट्रिय सहकारी महासंघ लिमिटेड, ललितपुर ।
श्री विषयगत केन्द्रीय सहकारी संघहरु, सबै ।
श्री राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड, ललितपुर ।
श्री विशिष्टिकृत सहकारी संघ लिमिटेड, सबै ।
श्री प्रदेश सहकारी संघहरु, सबै ।
श्री जिल्ला सहकारी संघ लिमिटेड, सबै ।
श्री प्रारम्भक सहकारी संस्थाहरु, सबै ।

विषय: सहकारी संघसंस्थाना सुशासन प्रवर्द्धनको लागि एकीकृत निर्देशन, २०७९ जारी गरिएको सम्बन्धमा ।

सहकारी ऐन, २०७४, सहकारी नियमावली, २०७५ तथा यस विभागावाट जारी भएका सहकारी निर्देशन/निर्देशिका/कार्यविधि वमोजिम सहकारी संघ/संस्थाहरुको अनुगमन एवं निरीक्षण, विभिन्न निकाय तथा विभागामा परेका उजुरी तथा निवेदनहरुको अध्ययनको आधारमा केही सहकारी संघसंस्थाहरुमा कानूनको पूर्ण परिपालनाको अवस्था कमजोर रहेको देखिन्छ ।

सहकारी ऐन, नियममा भएका व्यवस्थाको परिपालना गर्ने गराउनको लागि सहकारी संघसंस्थाहरुवाट प्राप्त राय सुझाव, छलफल एवं वैठकसमेतको आधारमा सहकारीका स्थापित मूल्य, मान्यता र सिद्धान्तको परिपालना गर्दै सहकारीमा सुशासन प्रवर्धन गर्नका लागि एकीकृत निर्देशन, २०७९, जारी गर्न अत्यावश्यक महशुस भएकोले सहकारी ऐन, २०७४ को दफा २३, २५(ज), ९५(५) एवं सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम ७२ (३) र ७६ (क्ष) वमोजिम सहकारी विभागको मिति २०७९।०२।१२ निर्णयानुसार संलग्न एकीकृत निर्देशन जारी गरिएको छ ।

सहकारी ऐन, नियममा भएका व्यवस्थाको अतिरिक्त संलग्न एकीकृत निर्देशनको परिपालना गर्नु, गराउनु हुन अनुरोध छ । अत्यथा सहकारी ऐन, २०७४ को दफा १२४, दफा १२५, दफा १२७ र प्रचालित कानून वमोजिम कारबाही हुने व्यहोरासमेत जानकारीका लागि अनुरोध छ ।

(रमेश प्रसाद पण्डित)

राजिष्ठार

बोधार्थ:

श्री भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं ।
श्री नेपाल राष्ट्र बैंक, बालुवाटा, काठमाडौं ।
श्री आन्तरिक राजश्व विभाग, लाजिम्पाट, काठमाडौं ।
श्री नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट संस्था, सातदोबाटो, ललितपुर ।

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय

फोन : ५४६५३६२, ५४६११७०
ईमेल : sahakaribivag@gmail.com
वेबसाइट : www.deoq.gov.np

सहकारी विभाग

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

पत्र संख्या :- ००८८८/७९

चलानी नं.:- १२४८

पृष्ठभूमि:

सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको सहभागितामा राष्ट्रिय अर्थतन्त्रलाई सुदृढ तुल्याउन सहकारीका मूल्य, मान्यता र सिद्धान्त अनुरूप सहकारी संघसंस्थाको कामकारबाहीलाई जिम्मेवार, इमान्दार, अनुशासित, पारदर्शी एवं विधिसम्मत तरिकाले सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गरी सहकारी संघसंस्थामा सुशासन प्रवर्धन गर्न वाञ्छीय भएकाले सहकारी ऐन, २०७४ को दफा २३, दफा २५ को खण्ड (ज) र दफा ९५(५) एवं सहकारी नियमावली, २०७५ को नियम ७२ (३) र नियम ७६ (१) (झ) बमोजिम सहकारी विभागको मिति २०७१०२१२ को निर्णयानुसार सहकारी संघसंस्थामा सुशासन प्रवर्द्धनको लागि एकीकृत निर्देशन, २०७९ जारी गरिएको छ।

(क) संघसंस्था दर्ता गर्ने अधिकारी तथा सदस्यको जिम्मेवारीसम्बन्धी :

(१) महानगरपालिका, उपमहानगरपालिकाको कूनै बडामा प्रत्येक पाँच हजार जनसंख्या, नगरपालिकामा प्रत्येक दुई हजार जनसंख्या र गाउँपालिकामा प्रत्येक पाँच सय जनसंख्यामा नवदाने गरी बचत तथा ऋणको मूल्य कारोबार गर्ने एक मात्र सहकारी संस्था दर्ता हुन सक्ने कानूनी व्यवस्था परिपालनाको सम्बन्धमा हाल सञ्चालनमा रहेका सहकारी संस्थाहरूले सेवा पुऱ्याइरहेको जनसंख्याको अनुपातको आधारमा उल्लिखित मापदण्डमन्दा बढी सहकारी संस्थाहरू स्थापना हुने भएमा त्यस्तो नयाँ संस्था दर्ता गर्ने कार्य कानूनसम्म नहुने हुया संस्था दर्ता गर्ने अधिकारीले दर्ता प्रक्रिया रोक्ना राख्न सक्नेछ। संस्था दर्ता गर्ने अधिकारीले संस्था दर्ता गर्दा प्रचलित नीति, ऐन, नियमका साथै सदस्य बन्कका लागि कानूनले तोके बमोजिमका कागजात र विवरणहरू सूक्ष्म ढागले अद्ययन गरी आवश्यक देखिएमा स्थलगत निरीक्षण गरी प्रकृया पूरा भएका संस्था मात्र दर्ता गर्ने। दर्ता प्रमाणपत्रमा संस्थाको नाम र प्रकृतिसमेत स्पष्ट खुले गरी संस्था दर्ता प्रमाणपत्र जारी गर्ने।

(२) सहकारी संघसंस्थाको दर्ता तथा नियमनसम्बन्धी कार्यमा प्रत्यक्षरूपमा संलग्न निर्वाचित वा मनोनयन हुने सार्वजनिक पदमा बहाल रहेको पदाधिकारी वा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार वा स्थानीय तहको कार्यालय वा निकायमा कार्यरत कर्मचारी सहकारी संस्थाको सञ्चालक समिति वा लेखा सुपरीवेक्षण समितिमा निर्वाचित वा मनोनीत हुन सक्ने छैन। उल्लिखित पदहरूमा बहाल रहेको भएमा तत्काल राजिनामा दिने। रिक्त पदका लागि आगामी साधारण सभामा उपनिवाचनको माध्यमबाट पदपूर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाउने। साथै पेशागत आधारमा दर्ता भएका सहकारी संस्थामा सदस्यता प्राप्त गरेको अवस्थामा बाहक लाभको पदमा कार्यरत कूनै पनि राष्ट्रसेवक सहकारी संघसंस्थाको सञ्चालकसमिति वा लेखा सुपरीवेक्षण समिति वा व्यवस्थापक वा कर्मचारी भई कामकाज नगर्ने।

(३) कूनै पनि व्यक्ति सहकारी संस्थाको सदस्य बन्नु पूर्व संस्थाको कार्यक्षेत्र, संस्थाको कार्यालय, सञ्चालक समिति, व्यवस्थापक, उपलब्ध सेवा, सदस्य भएपछि पालना गर्नुपर्ने शर्तहरू, आफ्नो भूमिका, जिम्मेवारी र वहन गर्नुपर्ने दायित्व जस्ता विषयमा आवश्यक सूचनासमेत बुफिसकेपछि संस्थाले प्रदान गर्ने सहकारी शिक्षा सम्बन्धी तालिम लिएर मात्र सदस्यता स्वरूप शेयर प्रमाण पत्र लिने। संस्थाले बोलाएको विस्तारित मञ्चको बैठक, सदस्य शिक्षा कार्यक्रम र साधारण सभामा सक्रिय रूपमा अनिवार्य सहभागिता जनाउने, नियमित बचत गर्ने लगायतका क्रियाकलापमा सहभागी हुने। सहकारी संस्थाको विषयमा यथार्थ नवभक्ती आफ्न्त, नातागोता वा बजार प्रतिनिधिको मात्र विश्वासमा परेर सदस्य बन्ने, बचत जम्मा गर्ने, क्रृष्ण लिने र धितो जमानत दिने लगायतका कार्य नगर्ने।

राजिष्ठार

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा परिवी निवारण मन्त्रालय

फोन. : ४४६५३२२, ४४६११७७
ईमेल. : sahakarivag@gmail.com
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नया बानेश्वर काठमाडौं

पत्र संख्या :- ०७८/७९

चलानी नं.- ५२४८

मुद्रित क्रमांक

(ख) सदस्य केन्द्रीयतासम्बन्धी :

- (४) सहकारी संघसंस्थाहरूले सदस्य केन्द्रीयतामा आधारित रही सदस्यता सदैव खुल्ला राख्ने । कृत्रिम छेकवार खडा गरी सदस्यता प्राप्त गर्ने अधिकारको कूने पनि कार्यहरु नगर्ने । संस्थावाट सेवा प्रदान गर्दा सदस्यले आफू सुरक्षित हुन्चु र मेरो हित विपरीतको कार्य हुने छैन भने विश्वासको भावना बढाउन र सदस्यको अधिकारको संरक्षण हुने गरी कार्यशैली र व्यवहारलाई उच्च प्राथमिकता दिई कार्यान्वयन गर्ने । ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र महिला सदस्यहरूलाई उच्च प्राथमिकता दिई सेवाप्रवाह गर्ने । तदनुसारको सेवास्थलको विन्यास (Lay out) मा ध्यान दिने । संस्थाले सदस्यहरूलाई प्रदान गर्ने सेवाहरूमा लाने सेवा शुल्क, व्याज, हजारासम्बन्धी प्रक्रियाका विषयहरु समावेश गरी संस्थाको बडापत्र जारी गर्ने । संस्थावाट उपलब्ध हुने सेवा, सेवाको प्रकार, सेवा प्राप्त गर्ने प्रक्रिया, सेवा प्राप्त गर्दा लाग्ने समय, जिम्मेवार शाखा वा कर्मचारी र सेवाका शर्तहरु समेत समावेश गरी बढीमा ३ महिनाभित्र बडापत्र, सूचना पाटी र संस्थाको वेभासाइटमा सार्वजनिक गर्ने ।
- (५) सहकारी संघसंस्थाहरूले आफ्ना सदस्यहरूलाई वित्तीय साक्षरता र सामाजिक उत्तरदायित्वका कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने, जोखिम सिर्जना नै हुन नदिन निरोधाभ्यक (Preventive) कार्यतर्फ केन्द्रित हुने । सदस्यको गुनासोको अभिलेखीकरण र सुनुवाईको प्रगति देखिने गरी अभिलेख राख्ने, सदस्यको सन्तुष्टि सर्वेक्षण गर्ने, गुनासो सुनुवाई सयन्त्र, गुनासो सुन्ने अधिकारी, गुनासो सुनुवाई प्रक्रियासमेत देखिने गरी संस्थाको गुनासो सुनुवाई कार्यविधि जारी गरी कार्यान्वयन गर्ने । सदस्यले सेवा प्राप्त गर्दा तेस्रो पक्षको संलग्नतालाई पूर्णतः निरुत्साहित गर्ने गरी कार्यप्रक्रिया व्यवस्थित गर्ने, संस्थाको आन्तरिक विवाद निरुपण गर्न आवश्यक कार्यविधि र संयन्त्रको विकास गरी लागू गर्ने । सदस्यहरूको व्यावसायिकता विकास कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।

(ग) आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीसम्बन्धी :

- (६) सहकारी संघसंस्थाहरूको सञ्चालक समिति, लेखा सुपरीवेक्षण समिति, उपसमितिका पदाधिकारी र व्यवस्थापकले संघसंस्थाको विनियममा निर्धारित आफ्नो अधिकार क्षेत्र बाहिर गाई कामकारवाही नगर्ने/नगराउने र त्यसरी गरेको काम कारबाही उपर निजहरूलाई नै व्यक्तिगत रूपमा उत्तरदायी बनाउने । समितिका सदस्यहरु एकै अवधिमा समानस्तरको अर्को सहकारी संघसंस्थाको कर्मचारी वा कुनै समितिमा संलग्न हुन नपाउने गरी सदस्य, समिति, उपसमिति र कर्मचारीहरूको लागि आचार सीहिता तयार गरी पालना गर्ने, गराउने ।
- (७) सहकारी संस्थामा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई सुदृढ गर्न लेखा सुपरीवेक्षण समिति सक्रिय रहने । समितिले संस्थाको आन्तरिक लेखा परीक्षण गर्ने गराउने, आर्थिक कारोबारको नियमित निरीक्षण तथा मल्याङ्कन गर्ने, सञ्चालक समितिको कामकारवाहीको सुपरीवेक्षण गर्ने, समितिलाई सुझावको रूपमा चौमासिक प्रतिवेदन पेश गर्ने । त्यसैगरी वार्षिक प्रतिवेदन साधारण सभामा पेश गर्ने, साधारण सभाको निर्वेशन, निर्णय र सञ्चालक समितिको निर्णयहरु कार्यान्वयन गराउन जोड दिने जस्ता कार्यमा लेखा सुपरीवेक्षण समितिले सक्रिय रूपमा भूमिका निर्वाह गर्ने ।

(घ) सञ्चालन र व्यवस्थापनसम्बन्धी :

- (८) सहकारी संस्थाले काउन्टरमा रहेको नगद र दुकुटी (मल्ट) को अनिवार्य विमा गर्ने । कुनै कर्मचारी वा पदाधिकारीको नियत वा लापरवाहीका कारणले नगदको हिनामिना, हानी नोक्सानी, चोरी, लुटपाट

१०
राजिष्ठर

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय

फोन. : ४४६५३६२, ४४६११७०
ईमेल. sahakarivibag@gmail.com
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नया बानेश्वर, कोठमाडौं

उत्तर संख्या :- ०७८/७९

दस्तावेज नं.- १२४८

जस्ता कार्य भएको पाइएमा सम्बन्धित व्यक्तिलाई जिम्मेवार बनाई प्रचलित कानून वर्मोजिम कावाहीको प्रक्रिया अगाडि बढाउने ।

(९) सहकारी संघसंस्थाहरुले टिकटक, भाइवर, फेसबुक जस्ता सामाजिक संजाल, विचुरीय तथा छापा माध्यम प्रयोग गरी संस्थागत सूचना संप्रेषण गर्ने बाहेक कुनै चिठ्ठा, उपहार, बढी व्याज लगायतका प्रलोभनजन्य कार्य गरी सदस्य बनाउने, बचत संकलन गर्ने तथा ऋण उपलब्ध गराउने गरी विज्ञापन वा प्रचारप्रसार नगर्ने । संस्थाले कमिसन एजेन्ट राखी वा कसलैलाई कमिसन बापत कुनै किसिमको पारिश्रमिक दिएर शेयर, बचत वा अन्य कुनै प्रकारको रकम संकलन नगर्ने, नगराउने ।

(१०) सञ्चालकसमिति, लेखा सुपरीवेक्षण समितिका पदाधिकारी, उपसमितिका पदाधिकारी, सल्लाहकार तथा कम्चारीहरुसाट लिने ऋणको व्याज कम र सदस्यबाट लिने ऋणको व्याज बढी नगर्ने । त्यसैगरी उल्लिखित पदाधिकारीलाई वितरण गर्ने लाभांशको प्रतिशत बढी र सदस्यलाई वितरण गर्ने लाभांशको प्रतिशत कम हुने गरी विभेदजन्य कार्य नगर्ने । त्यस्तो कार्य गरेको पाइएमा कम तिरेको व्याज र बढी लिएको लाभांश बापतको रकममा संस्थाले लिने गरेको अधिकतम व्याजसमेत जोडी संघसंस्थाको जगेडा कोषमा दाखिला गर्ने । तर साधारण सभावाट पारित कार्याधिको अधिनमा रही संघसंस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई दिने सुविधामा सहुलियतपूर्ण व्याजदर कायम गर्न यो व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(११) सहकारी संघसंस्थाहरुले अधिकार प्राप्त अधिकारीको लिखित स्वीकृति नलिई प्रदेश कार्यालय, शाखा कार्यालय, उपसभा कार्यालय, फिल्ड कार्यालय, सदस्य सेवा केन्द्र/कार्यालय, विक्री केन्द्र/कार्यालय आदि खोल्ने, स्थानान्तरण गर्ने लगायतका कार्य गरी सदस्य बनाई शेयर तथा बचत संकलन गर्ने, ऋण लगानी गर्ने/गराउने कार्य नगर्ने । उपयुक्त कार्यहरु सहकारीजन्य ठारीको कसुर मानी प्रचलित कानून वर्मोजिम कारबाही हुने हुँदा यस्ता कार्यहरु नगर्ने, नगराउने । स्वीकृति लिई सञ्चालन भएको अवस्थामा सो सम्बन्धी जानकारी सम्बन्धित संस्था रहेको प्रदेश र खानीय तहलाई समेत दिनुपर्नेछ ।

(१२) सहकारी संघसंस्थाहरुले ATM, QR Code, Mobile Banking लगायतका अन्य विचुरीय प्रविधि प्रयोग गरी सेवाप्रावाह गर्दा संस्थाको विनियमको उद्देश्य तथा कार्यहरुमा समावेश गरी साधारण सभा र नियामक निकायबाट स्वीकृत गरेको हुनुपर्नेछ । विचुरीय माध्यममाफत उल्लिखित कारोबार गर्दा नेपाल राष्ट्र बैंकले तोकका मापदण्ड समेत पूरा गर्ने । सदस्यहरुलाई यस्ताप्रकारका सेवाप्रावाह गर्दा लाग्ने न्यूनतम सेवा शुल्क सञ्चालक समितिले स्वीकृत गरे अनुसारको मात्र लिने गरी सेवा सञ्चालन गर्ने । यसरी सेवाप्रावाह गर्ने संघसंस्था र सो सेवा प्रदायककीच भएको सम्झौताको प्रति नियामक निकायमा सम्झौता भएको मितिले १ (एक) महिना भित्र पेश गर्ने ।

(३) समिति/उपसमिति तथा साधारण सभासम्बन्धी :

(१३) सहकारी संघसंस्थाहरुको जोखिम व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन ऋण लगानी उपसमितिले जोखिमको विश्लेषण गरी सोको प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने । सञ्चालक समितिले उक्त प्रतिवेदन र नियामक निकायबाट प्राप्त निरीक्षण तथा अनुगमनको प्रतिवेदनलाई साधारण सभामा अनिवार्य छलफलको विषय बनाउने ।

(१४) सहकारी संघसंस्थाहरुले कार्यालय भवन, जग्गा, गोदाम, शित भण्डार लगायतका अचल सम्पत्ति खरिद गर्नुपर्ने भएमा साधारण सभावाट निर्णय गराई सदस्यको बचत रकम बाहेक जगेडा कोष र शेयर पूँजीको रकमबाट मात्र खरिद गर्नुपर्ने । यसरी खरिद गर्दा अनिवार्य रूपमा प्राथमिक, पूँजीकोषको

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी संथा खरिदी निवारण मन्त्रालय

फोन : ५७७५५३६२, ५७७११७९
ईमेल : sahakaribilvao@gmail.com
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

पत्र संख्या :- ०७८/७९

चलानी नं.- १२८

विश्लेषण गरी प्राथमिक पूँजी कोष र कुल बचत दायित्वको निर्धारित सीमान्त्रिम रही खरिद गर्नुपर्ने । यस्तो खरिद गर्दा तत्काल कायम रहेको जगेडा कोषको पचास प्रतिशतभन्दा बढी खर्च नगर्ने ।

(१५) साधारण सभाको अधिकार सेवानियम पर्ने सदस्यको दायित्व मिनाहा गर्ने विषय, सञ्चालक समितिको भत्ता निर्धारणको विषय, कोषको बाँडफाँड एवं लाभांश वितरणको विषय, लेखापरीक्रम नियुक्ति र पारिश्रमिक तोकने विषय तथा व्यवस्थापकको पारिश्रमिक तथा सुविधा तोक्ने विषय, संस्थाते लिने ऋण दायित्वको अधिकतम सीमा तोक्ने विषय, संस्था एकाकरण, विघटन तथा विभाजन गर्ने विषय, सम्पति खरिदको विषय र कुनै खास काम स्पष्ट तोकि सञ्चालक समितिलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्ने विषय लगायतका अधिकार सञ्चालक समितिले प्रयोग गरेको पाइएमा सी वमोजिम छुट/मिनाहा दिएको रकम, पारिश्रमिक तथा भावतको खर्चको रकम र ऋण लिएको निर्णयमा सलग्न रहने सञ्चालक समिति र व्यवस्थापकबाट दामासाहीले असुलउपर गरी जगेडा कोषमा जम्मा गर्ने ।

(१६) एकै संस्थामा एकै अवधिमा एकै परिवारको एकभन्दा बढी व्यक्ति सञ्चालक तथा लेखा सुपरीवेक्षण समितिको पदमा नरहने । संस्थाको लेखा सुपरीवेक्षण समितिका पदाधिकारीहरूको निर्वाचन गर्दा सहकारी सम्बन्धी तालिम र अनुभव भएको सदस्यलाई प्राथमिकता दिई साधारण सभावाट निर्वाचित गर्ने व्यवस्था भिलाउने । सञ्चालक समितिका सदस्य, लेखा सुपरीवेक्षण समिति र अन्य उपसमितिहरूमा रहने सदस्यहरूले निर्वाचन भएको तीन महिना मित्र सहकारी सम्बन्धी तालिम लिनुपर्नेछ ।

(१७) साधारण सभा तीस दिनको म्याद राखी प्रस्तावसहित आव्वान गर्ने । साधारण सभाको सार्वजनिक सूचना जारी हुँदाका ब्यक्त कायम सदस्यहरूले मात्र निर्वाचन प्रयोजनार्थ आफ्नो मताधिकार प्रयोग गर्ने सक्नेछन् । निर्वाचन हुने साधारण सभाको सूचना जारी भई सकेपछि साधारण सभा सम्पन्न नहुँदासम्मको अवधिमा सदस्यताका लागि प्राप्त हुने आवेदन उपर निर्वाचनको कार्यसम्पन्न भएपछि मात्र निर्णय गरी सदस्यता प्रदान गर्ने । प्रारम्भिक सहकारी संस्थाहरूले प्रत्येक वर्ष पौष महिनाभित्र साधारण सभा सम्पन्न गरी नियामक निकायमा सीको प्रतिवेदन बुझाउने । समयमै सम्पन्न गर्ने नस्क्ने मनसिव माफिकको कारण भएमा नियामको पूर्वस्थीकृति लिई सम्पन्न गर्ने ।

(च) बचत तथा ऋण परिचालन र कोष बाँडफाँड सम्बन्धी :

(१८) सहकारी संघसंस्थाले स्वीकृत विनियममा उल्लेख भएको शेयर पूँजीभन्दा बढी शेयर रकम संकलन नगर्ने । संस्थाको तत्काल कायम रहेको कुल पूँजी कोषको अधिकतम १० (दश) प्रतिशतमा नबहने गरी प्रति सदस्य ऋण प्रवाह गर्ने, गराउने । यस प्रयोजनका लागि कुल पूँजी कोष भन्नाले शेयर पूँजी, जगेडा कोष, अन्य कोष र असल ऋण नोक्सानी व्यवस्था (LLP) को कुल योगलाई सम्झनु पनेछ । सहकारी बैंकको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंकले तोके वमोजिमको मापदण्डसमेत पूरा गर्नुपर्नेछ ।

(१९) आफ्नै वा मानो नब्युटिटेको एकाधर परिवारको मञ्जुरीना लिएर बाहेक संस्थाहरूले आफ्ना सदस्यहरूलाई तेस्रो पक्ष धितो (Third Party Collateral) राखी ऋण प्रवाह गर्ने कार्य नगर्ने, नगराउने । तर सहकारी संघ र सहकारी बैंकको हकम यो व्यवस्था लाग दुने छैन ।

(२०) सहकारी संघसंस्थाहरूको निर्विक्ष्य कर्जा (Non Performing Loan) कुल ऋणको ५% भन्दा कम कायम गर्ने । साथै सहकारी संघ तथा प्रारम्भिक संस्थाले तोकिए वमोजिम असल ऋणमा १%, १२ महिनासम्मको भाखा नाधेको ऋणमा ३५% र १२ महिनाभन्दा बढी भाखा नाधेको ऋणमा १००% ऋण

राजपत्र

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिमी निवारण मन्त्रालय

फोन. : ४४६५३६२, ४४६११७०
ईमेल. sahakarnirvag@gmail.com
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नर्या बानेश्वर, काठमाडौं

पत्र संख्या :- ०७८/७९

चलाना नं.- ०१८८

हानी व्यवस्था (Loan Loss Provision) गर्ने । उल्लिखित व्यवस्था नगरी शेयर लाभांश वितरण गरेमा यसरी वितरण गरिएको लाभांश सञ्चालक समिति र व्यवस्थापकवाट दामासाहीले असुल उपर गरी जगेडा कोषमा जम्मा गर्ने । सहकारी बैंकको हकमा नेपाल राष्ट्र बैंकले तोके बमोजिमको मापदण्ड समेत पूरा गर्नुपर्नेछ ।

(२१) सहकारी संघसंस्थाहरूले नकमाउने सम्पत्ति (Non Performing Assets) (घरजग्गा, उपकरण, कार्यालय सामान, नगद, पेशकी, चल्ती खाता लगायत) कुल सम्पत्तिको ५% भन्दा कम कायम राख्ने । प्रचलित कानूनबमोजिम लिलाम प्रकृयाबाट सकार भई आएको तैर वैकिङ सम्पत्तिको कारणले अनुपात बढन गएमा दुईवर्षीय भित्र त्यस्तो सम्पत्तिलाई तरलतामा रूपान्तरण गर्ने ।

(२२) संघसंस्थाले बचत परिचालन गदा सबै बचतहरूमा निर्धारण गरे बमोजिम व्याज दिने । ऐकै प्रकृतिको खातामा एकै समयमा विभिन्न सदस्यहरूबाट संकलित बचतको व्याजदरमा फरक पर्ने गरी व्याज प्रदान नगर्ने । त्यसैगरी सदस्यलाई एउटै शीर्षकबाट एकै अवधिमा ऋण लगानी गर्दा फरक व्याजदर कायम नगर्ने ।

(२३) संस्थाको सञ्चालक समिति र लेखा सुपरीवेक्षण समितिका कुल ४९% भन्दा बढी पदाधिकारीहरूले एकैपटक संस्थाबाट ऋण निल्ने । तर संस्थाको पछिल्लो तीन महिनाको औषत तरलता गणना गदा २५% भन्दा बढी तरलता कायम भएको अवस्थामा सञ्चालक समितिले विशेष निर्णय गरी कुल ६७% पदाधिकारीहरूसम्मले अल्पकालीन अवधिका लागि ऋण लिन सक्नेछन् । सञ्चालक समिति तथा लेखा सुपरीवेक्षण समितिका सदस्यलाई प्रवाह गरेको ऋण र घितोको विवरण नियामक निकायमा मासिक रूपमा पठाउने ।

(२४) सहकारी संघसंस्थाहरूले अचल सम्पत्ति विक्री तथा अन्य लगानी लगायतका पूँजीगत सम्पत्तिको विक्रीबाट भएको पूँजीगत नाफालाई जगेडा कोषमा नाराखी सम्बन्धित आ.व.को नाफामा समावेश गरी वितरण/खर्च गरेको पाइएमा सञ्चालक समिति र खाता संचालन गर्ने अधिकारीबाट दामासाहीले असुल उपर गरी संस्थाको जगेडा कोषमा जम्मा गर्ने ।

(२५) सहकारी संघसंस्थाहरूले आफ्ना सदस्यलाई ऋण लगानी गर्दा शेयर संख्या, बचत कारोबार र घितो समेतको मूल्यांकनको आधारमा तिर्न रक्ख्ने क्षमता (Ability to pay) लाई अधिक प्राथमिकतामा राखी सो सम्बद्ध पक्षहरूको विश्लेषणलाई उच्च प्राथमिकता दिने, ऋण सम्बन्धी पूर्ण सूचना दिने । संभावित जोखिमहरूको वारेमा पर्याप्त जानकारी दिने । उत्पादनमूलक कायमा लगानी गदा व्यावसायिक योजना (Business Plan) अनिवार्य रूपमा संलग्न राख्ने । ऋण जारी भएपछि तोकिएको उद्देश्य वा प्रयोजनमा लगानी र प्रतिफल प्राप्त भए नभएको विषयमा निरन्तर निगरानी र अनुगमन गर्ने । उक्त प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा छलफल गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

(२६) सहकारी एन तथा नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिमका कोषहरू खडा गर्ने । सम्बन्धित कोषमा छुट्याइएको रकम तत् तत् कोषको उद्देश्य पूरा गर्न खर्च गर्ने । कृत्रिम रूपमा नाफा देवार्ड कूने प्रकारको लाभांश वितरण नगर्ने । शिक्षा कोष र सस्य विकास कोषबाट गर्नुपर्ने कतिपय खर्चहरू सम्बन्धित कोषबाट नगरी वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटमा सिद्धै व्यवस्था गरी खर्च लेखाइन गदा संस्थाको मुनाफा (खुद बचत) मा चाप सिर्जना हुने देखिन्छ । यसबाट नेपाल सरकारलाई तिर्नु वक्फाउनु पर्ने कर दायित्व कम हुन सक्ने देखिएको हुंदा यस्ता कार्य नगर्ने, नगराउने । उक्त कोषमा छुट्याइएको रकम सम्बन्धित आर्थिक वर्षमा नपुग हुने अवस्था सिर्जना भएमा मात्र वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा समावेश गरी खर्च गर्न सक्ने ।

राजिष्ठार

पत्र संख्या :- ०१८८/४५
बतानी नं.- ७२८८

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालय

फोन. : ४४६५३६२, ४४६११७०
ईमेल. sahakaribivaq@gmail.com.
वेबसाइट : www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नयाँ बानेश्वर, क्राठमाडौं

मध्य बानेश्वर, क्राठमाडौं

(२७) वित्तिय कारोबार गर्ने संघसंस्थाहरुले PEARLS Monitoring System लाई पालना गरी संस्थाको वित्तीय संरचनालाई PEARLS का मानकले तोकेको सूचक भित्र राख्ने साथै सदस्य केन्द्रीयता सूचकांक (MCI) का सूचकहरुको पूर्ण परिपालना गर्ने ।

(छ) तरलता व्यवस्थापन तथा आर्थिक स्रोत परिचालनसम्बन्धी :

(२८) सहकारी संघसंस्थाहरुले सबै समयमा तरलता (Liquidity) कम्तीमा कुल बचतको १०-१५% कायम राख्ने । १०% भन्दा कम तरलता रहेको अवस्थामा व्यवस्थापकले सञ्चालक समितिलाई जानकारी गराउने । तरलता व्यवस्थापनमा सञ्चालक समिति जिम्मेवार रहने । सहकारी संघसंस्थाहरुले साप्ताहिक रूपमा तरलताको गणना गर्ने । लेखा सुपरीवेक्षण समितिको चौमासिक प्रतिवेदनमा सो विषय समावेश गरी सञ्चालक समितिमा पेश गर्ने । तोकिए वर्मोजिमको तरलता व्यवस्था नगरी संस्थाले लाभांश वितरण नगर्ने । लाभांश वितरण गरेमा सञ्चालक समिति र व्यवस्थापकबाट दामासाहीले असुल उपर गरी संस्थाको जगेडा कोषमा दाखिला गर्ने ।

(२९) महासंघ, संघहरु एवं सहकारी बैंकले ऋण लगानीलाई अधिकतम उत्पादनपूर्णी, स्थानीय स्रोत साधनहरुको प्रभावकारी परिचालन, व्यावसायिकताको विकास, वातावरण संरक्षण, रोजगारी सिर्जना आदिमाफर्त गरिवी न्यूर्नीकरणतर्फ उच्च प्राथमिकता दिनुपर्ने । संस्थाको स्वीकृत विनियमको उद्देश्य र कार्य विपरीत व्यापार मात्र गर्ने उद्देश्यले कुनै पनि मालसामान तथा अचल सम्पति खरिद नगर्ने ।

(३०) सहकारी संघ संस्थाहरुले जलविद्युत आयोजना, अस्पताल, विद्यालय, क्याम्पस, होटल व्यासाय, पेट्रोल पम्प लगायतका परियोजनाहरु संचालन गर्ने उद्देश्य तथा कार्यहरु विनियममा समावेश नगरी कुनै पनि परियोजनामा लगानी नगर्ने । परियोजना सञ्चालन गर्ने गरी विनियम स्वीकृत गरेका संघसंस्थाहरुले यस्ता परियोजनामा गरेको लगानी संस्थाको पूर्ण स्वामित्व कायम हुने गरी मात्र गर्नुपर्ने । संस्थाले सदस्यको बचत रकम परिचालन गरी परियोजनामा लगानी नगर्ने । यस्ता परियोजनामा प्रवाह हुने बाह्य ऋण कुल सम्पत्तिको ५% मा नबढ्ने गरी गर्ने । आन्तरिक कोष परिचालन गरी परियोजनामा लगानी गरेको अवस्थामा पूँजी कोषको सीमा कायम गर्ने । माथि उल्लिखित व्यवस्थामा अन्यथा भएमा सञ्चालक समिति तथा खाता सञ्चालन गर्ने अधिकारीको समेत जिम्मेवारी हुने हुँदा लगानी गरिएको उक्त रकममा तत्कालको अधिकतम व्याजदर समेत जोडी दामासाहीले असुल उपर गरी संस्थाको खातामा जम्मा गर्ने । नेपाल सरकारको स्वीकृतिमा बाह्य मुलुकावाट ऋण लिने संघसंस्था वा विशिष्टकृत सहकारी संघ वा दुई वा दुई भन्दा बढी संघसंस्थाले अन्तर सहकारी सहयोगको भावनाले सयुक्त वा साफेदारीमा आफ्नो उत्पादन र सेवाको बजारीकरण गर्दा ५% को सीमासम्बन्धी व्यवस्था लागू हुने छैन ।

(३१) सहकारी संघसंस्थाहरुले एक लाख रुपैयाँ भन्दा बढीको ऋण लगानी गर्दा सामूहिक जमानी वा व्यक्तिगत धन जमानी वा धितो लिएर मात्र गर्ने । ऋणको क्षेत्रगत वर्गीकरण गर्ने । प्रवाह भएको कुल ऋणको कम्तीमा ५१ प्रतिशत ऋण उत्पादन तथा आयमुलक व्यावसायमा लगानी गर्ने । विभागले तोकेको सन्दर्भ व्याजदर अनुसार व्याजदर कायम गर्ने । महामारी वा विपद घोषणाको समयमा वाहेक ऋणको पुनर्तालिकीकरण र पुनर्संरचना नगर्ने ।

(ज) कर्मचारी व्यवस्थापनसम्बन्धी :

(३२) सहकारी संघसंस्थाहरुले आफ्नो कार्यवाहक विश्लेषणको आधारमा साधारण सभावाट वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा कर्मचारीको दरवन्धी र कर्मचारी सम्बन्धी कार्यविधि स्वीकृत गरी कर्मचारी

नेपाल सरकार
भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबो निवारण मन्त्रालय

फोन. : ५५६५३६२, ५५६११७०
ईमेल. sahakaribivaq@gmail.com
वेबसाइट. www.deoc.gov.np

सहकारी विभाग

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं

पत्र संख्या :- ०७८/७९

चलानी नं.- १२८

पदपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने । स्वीकृत दरबन्धीभन्दा वही कर्मचारी भर्ना गरी तलब भत्ता भुक्तानी गरेको पाइएमा त्यसरी भुक्तानी गरेको सम्पूर्ण रकम सञ्चालक समिति र व्यवस्थापकवाट दामासाहीले असुलउपर गरी संस्थाको खातामा दाखिला गर्ने । संस्थाको कुनै पनि कर्मचारीलाई श्रम ऐनले निर्धारण गरेको न्यूनतम परिश्रमिकमा नघट्ने गरी मासिक परिश्रमिक अनिवार्य रूपमा उपलब्ध गराउने ।

(फ) अभिलेख व्यवस्थापन तथा लेखा परीक्षणसम्बन्धी :

(३३) सहकारी संघसंस्थाहरुले वित्तीय कारोबार लगायत संघसंस्थासँग सम्बन्धित गतिविधिहरुको विवरण सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सञ्चान प्रणाली (www.copomis.gov.np) मा आबद्ध भई सो प्रणालीमा अद्यावधिक विवरणहरु अनिवार्य रूपमा प्रविष्ट गर्ने । संस्थाका मासिक, वार्षिक विवरण, सदस्यको विवरण, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण लगायत साधारण सभा, लेखा परीक्षणसम्बन्धी अन्य प्रतिवेदनहरु सोही प्रणालीमाफत प्रेषित गर्ने ।

(३४) सहकारी संघसंस्थाहरुले नेपाल सरकारबाट जारी गरेको लेखामान अनुरूप लेखा अभिलेख राख्ने । सहकारी विभागबाट सफ्टवेयरको न्यूनतम मापदण्ड लागू भएपछि सोही वमोजिम हुने गरी हाललाई सञ्चालक समितिबाट निर्णय गराई गुणात्मकरीय र सुरक्षित सफ्टवेयरको प्रयोग गर्ने ।

(३५) सहकारी संघसंस्थाहरुले अन्तिम वा बाह्य लेखापरीक्षण गराउँदा राष्ट्रिय लेखामान अनुरूप लेखा राख्ने नराखेको, सहकारी ऐन नियम र यस निर्देशनको परिपालना भए नभएको, सम्पत्ति शुद्धीकरण निवारण कानून तथा निर्देशनको पालना भए नभएको, सहकारीका मानक अनुरूप लेखा परीक्षण प्रतिवेदनमा लेखा परीक्षकको विशेष टिप्पणीसहितको लङ्घकर्म समेत समावेश गर्ने ।

(ब) खारेजी तथा बचाउ सम्बन्धी :

- (१) सहकारी विभागबाट मिति २०७८/११/०१ मा सहकारी संघसंस्थालाई जारी एकीकृत निर्देशन खारेज गरिएकोले ।
- (२) सहकारी विभागबाट यस अधि जारी भएका परिपत्र अनुसार भए गरेका कार्यहरु यसै वमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।

रुद्रप्रसाद पौडेल
राजपूत्र

कोपोमिसमा सहकारी संस्थाको समष्टिगत विवरण भर्ने भराउने सम्बन्धमा

भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय

सहकारी विभाग

(प्रशासन तथा सहकारी प्रवर्द्धन शाखा)

पत्र संख्या : ०७८०/३
चलानी नं. १४०३
प्राप्त पत्र संख्या र मिति :

फोन नं. ४-४६५३६२
फोकस: ४-४६५५१७
Email:
sahakaribivag@gmail.com
Website:
www.deoc.gov.np

नगर्ना बानेश्वर, काठमाडौं
नेपाल ।

मिति: २०७९/०२/३१

श्री केन्द्रिय सहकारी संघ लि., सबै

श्री साना किसान विकास लघुवित वित्तीय संस्था लि. केन्द्रिय कार्यालय, वाराहमहल

श्री विशिष्टिकृत सहकारी संघ लि., सबै

श्री प्रदेश सहकारी संघ लि. सबै.

श्री जिल्ला सहकारी संघ लि. सबै

विषय: कोपोमिसमा सहकारी संस्थाको समष्टिगत विवरण भर्ने भराउने सम्बन्धमा ।

प्रत्यन्त विषयमा नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, राइट्रूल योजना आयोगको सचिवालय र सम्बद्ध अन्य सरोकारालाई निकायहरूलाई नियमित एवं आवधिक तर्फमा नेपालको सहकारी सम्बन्धी तथाङ्क आवश्यकता पर्ने व्यहोरा सर्विदित हो। हाल नेपालमा करिव ३०,००० को संख्यामा विभिन्न प्रकृतिका सहकारीहरू रहेका छन्। सहकारी क्षेत्रको व्यार्थ तथाङ्को अभावमा प्रभावकारी नीति, योजना, कार्यक्रम निर्माण गर्न समस्या परेको छ। सहकारी क्षेत्रको तथाङ्क प्राप्तिको लागि सहकारी संघ/संस्थाहरूले भर्तुने समर्पित विवरण लगायतका अन्य नियमित रूपमा प्रतिविटि गर्नुपर्ने विवरणहरू प्रविष्टिका लागि COPOMIS System तयार गरी www.copomis.gov.np बाट संचालन भएरहेको छ। सो सिस्टम विभागको वेबसाइट www.deoc.gov.np मा समेत राखिएको छ।

सहकारी संघ/संस्थाहरूले उल्लेखित विवरण अविलम्ब प्रविष्टि गर्न गराउनको लागि प्रदेश सहकारी रजिस्ट्रार, सबै स्थानीय तह, राइट्रूल सहकारी महानगरपालिका, विवरण अधिकारी, संघ, विशिष्टिकृत संघ, जिल्ला सहकारी संघहरू समेतलाई २०७९/०१/०१ गते परिपत्र माफकंत अनुरोध गरी सकिएको छ। उल्लेखित सन्दर्भमा कोपोमिसमा समर्पित विवरण अभिविक्तण गर्न तरी संघ/संस्थामा आवढ सहकारी समेतका सबै संस्थाहरूमध्ये २०६५ वटा संस्थाहरू लाई समर्पित विवरण भरेको देखिन्छ। विभागले समर्पित विवरण प्रविष्टिमा उल्लेखिन्य संस्थाग पुने अपेक्षा गरेको तहाँ आवढ संघ/संस्थाहरूलाई यीत थोराको संख्यामा प्रविष्टि हुनु अपेक्षा गरिएको यिएन। तरीबाट गरिएको प्रतिवद्धता एकातार्फ पूरा नहुने मात्र होइन अर्कोतर्फ नेपाल सरकारले सहकारी सम्बन्धी आधारभूत तथाङ्क प्राप्ति गर्ने उद्देश्यमा सहयोग पुन सक्ने अवस्या देखिएन। विभागको www.copomis.gov.np मा वा www.deoc.gov.np मा वा विवरण भर्ने भराउने कार्यमा सहयोगको लागि पुनःअनुरोध गर्दछु।

अतः अब बाँकी रहेको यस आ.व.को एक महिनाको अवधिमा तर्हाँ आवढ सबै सहकारी संघसंस्थाहरूलाई समर्पित विवरण भर्ने भराउने कार्यमा जनशक्तिको व्यापक परिचालन तथा अझै सकियताको अपेक्षा गर्दै यहि २०७९ आषाढ मिति समर्पित विवरण भर्ने भराउने कार्यमा सहयोगको लागि पुनःअनुरोध गर्दछु।

बोधार्थ:

श्री भूमि व्यवस्था, सहकारी तथा गरिबी निवारण मन्त्रालय, सिंहदरवार।

दीपक प्रसाद पौडेल
रजिस्ट्रार

वित्तीय जानकारी इकाईद्वारा जारी goAML सूचना

नेपाल राष्ट्र बैंक
वित्तीय जानकारी इकाई

सूचना

सम्पति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०६४ अनुसार यस इकाईमा पेश गर्नुपर्ने शंकास्पद कारोबार/गतिविधि प्रतिवेदन तथा सीमा कारोबार विवरण (STR/SAR/TTR) हरु goAML (Production Environment) मा आवङ्ग भईनसकेका सूचक संस्थाहरुले CD, पत्र वा ईमेलमार्फत पेश गर्दै आएकोमा goAML System मा Register गरी सो System अन्तर्गतको 'Message Board' बाट उक्त प्रतिवेदन तथा विवरणहरु (*TTR in excel and STR/SAR in word/pdf format*) Attach गरी पठाउन हुन अनुरोध गरिन्छ। साथै मिति **२०७९/०२/०१** देखि CD, पत्र वा ईमेलका माध्यमबाट कुनै पनि प्रतिवेदन स्वीकार नगरिन्ने व्यहोरा समेत जानकारी गराइन्छ।

- goAML मा रजिस्ट्रेशन/login गर्ने web ठेगाना*:
<https://goaml.fiu.nrb.org.np/PRD/Home>
- goAML मा रजिस्ट्रेशन गर्ने तरिका सम्बन्धी Video tutorial:
<https://goaml.fiu.nrb.org.np/FIUWeb/GoAml/GetRegister>
- goAML मा 'Message Board' मार्फत रिपोर्टिङ गर्ने तरिका सम्बन्धी Video Tutorial:
<https://goaml.fiu.nrb.org.np/FIUWeb/GoAml/MessageBoard>

सम्पूर्ण सूचक संस्थाहरुले भविष्यमा goAML (Production Environment) मा पूर्ण रूपले रिपोर्टिङ गर्नुपर्ने हुँदा हाल goAML (Test Environment) मा STR/SAR/TTR हरु Web Reporting/XML माध्यमबाट पेश गर्नुहुन समेत अनुरोध गरिन्छ।

*Register गर्दा Attach गर्नुपर्ने पत्रको नमुना यसै सूचनासँगै संलग्न गरिएको छ।

यप जानकारीका लागि

ईमेल: goaml@nrb.org.np

फोन: ०१-४४९९२५०/४४९०२०९ (एक्सटेंशन: ४१८/४१५/८२९)

वेबसाईट: www.nrb.org.np/departments/fiu

goAML System मा Register गर्दा Attach गर्नुपर्ने पत्रको नमूना

(संस्थाको आधिकारिक लेटरहेडमा प्रिन्ट गरी आधिकारिक हस्ताक्षर तथा छाप लगाउनुपर्नेछ)

श्री प्रमुख ज्यू

वित्तीय जानकारी इकाई

बालुवाटार, काठमाडौं।

विषय: कार्यान्वयन अधिकारी (Compliance Officer) नियुक्त सम्बन्धमा।

महोदय,

उपरोक्त सम्बन्धमा सम्पति शुद्धीकरण (मनी लाउन्डरिङ) निवारण ऐन, २०८५ को दफा जल.(३) बमोजिम निम्न कर्मचारीलाई AML/CFT सम्बन्धी कार्य गर्नका लागी कार्यान्वयन अधिकारी (Compliance Officer) को रूपमा नियुक्त गरिएको तथा निजलाई goAML मा रिपोर्टिङ गर्न र वित्तीय जानकारी इकाईसंग आवश्यक सम्बन्ध गर्न समेत जिम्मेवारी तोकिएको व्यहोरा जानकारी गरा उद्देश्य।

कार्यान्वयन अधिकारीको विवरण

पुरा नाम (नेपालीमा)	
Full Name (in English)	
पद	
स्थायी ठेगाना	
हालको ठेगाना	
नागरिकता नं., जारी मिति तथा जिल्ला	
योग्यता	
सम्पर्क नं. (कार्यालय एक्सटेन्शन सहित)	
मोबाइल न.	
इमेल	

.....
आधिकारिक हस्ताक्षर

नेफस्कून फिल्ड कार्यालय तथा सेवा केन्द्र सम्बन्धी जानकारी

क्र.सं.	फिल्ड कार्यालयहरु	सम्पर्क नं.	ईमेल
१.	चितवन	०५६-५९८८०४	nefscunchitwanfo@gmail.com
२.	सुनसरी	०२५-५८४८०५	sunsarifo@gmail.com
३.	बाँके	०८७-५३७५५९९	nefscun.nepalgunj@gmail.com
४.	दोलखा	०४९-४२९६८४	dolakhafo@nefscun.org.np
५.	सर्लाही	०४६-५३०६८७	nefscunsarlahi@gmail.com
६.	चावडिल	०१-४४७७५४४	nefscunchabahil@gmail.com
७.	ललितपुर	०१-५५३२६५०	lalitpurfo@nefscun.org.np
८.	कञ्चनपुर	०९९-५२९२०५	kanchanpurfo@nefscun.org.np
९.	रुपन्देही	०७१-५३३३९०	rupandehifo@nefscun.org.np
१०.	पोखरा	०६१-५३३३८९	nefscunpokharafo@gmail.com
११.	झापा	०२३-५८५३५५	nefscun.jhapa@gmail.com
१२.	कल्की	०१-५२३४३५०	kalankifo@nefscun.org.np
१३.	उडेलधुरा	०९६-४९०९२७	dadeldhurafo@nefscun.org.np
१४.	दाङ	०८२-५६९८०९	dangfo@nefscun.org.np
१५.	पर्सा	०५१-५२८१०६	parساfo@nefscun.org.np
१६.	लमजुङ	०६६-५२९०९३	lamjungfo@nefscun.org.np
१७.	सुखेत	०८३-५२५७६०	surkhetfo@nefscun.org.np
१८.	बनेपा	०९९-६६२७५४	banepafo@nefscun.org.np
१९.	च्यूरोड	०१-४२२४७६२	newroadfo@nefscun.org.np
२०.	जनकपुर	०४१-५१०५१०	nefscunjanakpur@gmail.com
२१.	धादिङ	०१०-५२१२९९	dhadingfo@nefscun.org.np
२२.	मकवानपुर	०५७-५२३८१२	makawanpurfo@nefscun.org.np
२३.	भक्तपुर	०१-५०९३३०३	nefscun.bhaktapurfo@gmail.com
२४.	गोगबु	०१-४९५१५६५	nefscun.gongabu@gmail.com
क्र.सं.	सेवा केन्द्रहरु	सम्पर्क नं.	ईमेल
१.	लेटाङ	०२१-५६०६०५	letangnefscun@gmail.com
२.	भुमही	०७८-४९५४९८	bhumahisc@nefscun.org.np
३.	टाँडी	०५६-५६००८९	tandisc.nefscun@gmail.com
४.	मन्थली	०४८-५४०४९०	nefscunnamechhap@gmail.com
५.	विराटनगर	०२१-५१०४९५	biratnagarsc@gmail.com
६.	खेरहीटार	०६५-४१२२०५	nefscunkhairenitar@gmail.com
७.	सुर्यविनायक	०१-६६१२१४०	nefscunsuryabinayak@gmail.com
८.	विर्तामोड	०२३-५१०४९९	nefscun.birtamod@gmail.com
९.	धनगढी	०९१-५१०५१०	nefscun.dhangadhi@gmail.com
१०.	सिन्धुली	०४७-५१०३००	nefscunsindhuli@gmail.com
११.	म्यागदी	०६१-५२२०८९	myagdisc.nefscun@gmail.com
१२.	पेस्तीकोला	०१-५१०१११३	pepsicola.nefscun@gmail.com
१३.	लहान	०३३-५१००३३	lahan.nefscun@gmail.com
१४.	चापागाउँ	०१-५२६५३६७	chapagaunsc.nefscun@gmail.com

द्येय (Mission) :

वितीय सहकारीको समावेशी एवम्
स्मार्ट सेवा सुनिश्चित गरी सदस्यको

जीवनस्तरमा सुधार

Ensure inclusive & Smart Services of
Financial Cooperatives to improve
the lives of people

परिकल्पना (Vision) :

सबल र दिगो वितीय

सहकारीहरूको साझा सञ्जाल

Shared network of Sound &
Sustainable Financial
Cooperatives

रणनीतिक उद्देश्यहरू (Strategic Objectives)

आबद्धता तथा करारीय ऐक्यबद्धता

- सदस्यता व्यवस्थापन र एकरूपता प्रणाली
- अभियान मैत्री निरन्तर बहस पैरवी
- रिथरीकरण कोष र विपद व्यवस्थापन
- स्रोतको प्रभावकारी परिचालन प्रणाली विकास
- सृजनशिल कुशल व्यवसायिक व्यवस्थापन
- बचत ऋण सहकारी एकीकरण
- सञ्जालको प्रतिक्रिकरण र बजारीकरण

स्रोतहरूमा पहुँच र एकरूपता

- केन्द्रीय तरलता र वितीय सुविधा
- साभा स्तरीय प्रविधि सेवा विकास
- जनशक्ति व्यवस्थापन स्रोत केन्द्र सञ्चालन
- सञ्चार, प्रकाशन र आपूर्ति व्यवस्थापन
- दिगो विकास लक्ष्यका लाभि सहकार्य
- एकीकृत वित प्रणाली मार्फत उद्यमशिलता
- नवीन र्योज, अनुसन्धान र विकास

कार्य सञ्चालनमा स्तरीयता

- स्तरिकृत लेखापालन व्यवस्थापन प्रणाली
- एकीकृत सदस्य सूचना प्रणाली
- सेवाहरूको विविधिकरण र स्तरीयता
- सुरक्षित स्तरीय कार्य वातावरण
- दिगो सञ्जाल समर्पण प्रणाली
- निरन्तर सिकाई र वृद्धि
- प्राविधिक प्रणालीहरूको सुरक्षा संचन्त्र विकास

रघनियमन र अनुशासन

- रघ नियमन तथा आज्ञारिक नियन्त्रण
- मानक नियारिण तथा कार्यान्वयन
- पारदर्शी तथा जवाफदेही सञ्जाल
- जोखिम सुपारिवेक्षण तथा व्यवस्थापन
- सहकारी सुशासन परीक्षण प्रणाली
- सदस्य सहभागिता स्तर अग्रिवृद्धि
- सञ्जाल मार्फत समावेशिता प्रवर्द्धन

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि.

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

पो.ब.नं. : ९९६९, फोन नं. : +९७७-१-४७९१९६३, ४७८०२०९, ४७८३०७९, ४७८४६५९

इमेल : nefscun@nefscun.org.np, वेबसाइट : www.nefscun.org.np